

Barne- og
familiedepartementet

Veileder

Veileder til trossamfunnsloven

Veileder til trossamfunnsloven

Innhold

Innledning	6
Del 1 Hva er et tros- eller livssynssamfunn etter trossamfunnsloven?	8
Del 2 Registrering av et tros- eller livssynssamfunn	10
Vilkår, søknad, endringer og tap av registrering	11
Grunnvilkår for å bli registrert	11
Søknad om registrering	11
Endringer i registreringsgrunnlaget	12
Tap av registrering	13
Krav til medlemsregister og regler for inn- og utmelding	13
Registrerings- og tilskuddstellende medlemmer	13
Innmelding	14
Særlig om barn under 15 år	15
Utmelding	16
Behandling av personopplysninger	17
Del 3 Tilskuddskrav	20
Rett til å kreve tilskudd	21
Bruk av tilskudd	21
Grunnlag for å nekte tilskudd	23
Del 4 Rapportering og regnskap	27
Årsrapport	28
Regnskap og krav til revisjon	30
Særlig om forenklet innsending av regnskapsopplysninger	30
Finansiering fra utlandet	31
Krav til revisjon	32
Del 5 Vigselsrett	33
Godkjenning av vigselsritual	34
Godkjenning av vigslere	35
Antall vigslere	35
Alderskravet	35
Melding til statsforvalter om vigslers fratreden mv.	36
Hvor kan vigsler foreta vigsler?	36
Regler om vigsel	36
Før vigselen	36
Vigselen	37
Når kan vigsler nekte å vie et par?	37
Etter vigselen	37

Del 6 Sammenslåing og deling av tros- eller livssynssamfunn	40
Sammenslåing	41
Konsekvenser for vigselfrett.....	41
Deling	42
Konsekvenser for vigselfrett.....	43
Del 7 Annen nyttig informasjon og relevant regelverk	44
Forbud mot diskriminering	45
Lovlig forskjellsbehandling.....	45
Arbeidsmiljøloven	45
Religions- og livssynsutøvelse for personer med nedsatt funksjonsevne	46
Politiattest for personer med oppgaver og ansvar for barn i trossamfunnet	46
Taushetsplikt, avvergeplikt og forebygging av vold og overgrep	46
Negativ sosial kontroll og æresrelatert vold	49
Arbeids- og oppholdstillatelse for religiøse ledere	53
Gravlegging og gravplasser	53
Gravplasslovens hovedregler	53
Forvaltningssystemet	54
Kremasjon	54
Askespredning	54
Lenker til relevante lover, institusjoner og organisasjoner	55
Del 8 Vedlegg	59
Innmeldingsblankett	60
Utmeldingsblankett	61
Eksempler på regnskap	62

Innledning

Tro og livssyn er viktige aspekter ved menneskelig livsutfoldelse, som for mange gir mening i tilværelsen. Medlemskap i tros- og livssynssamfunn kan gi tilhørighet og fellesskap.

Tros- og livssynsfrihet (tanke-, samvittighets- og religionsfrihet) er en sentral menneskerettslig forpliktelse, forankret i Grunnloven og internasjonale konvensjoner. Tros- og livssynsfrihet gir alle mennesker rett til å utøve sin tanke-, samvittighets- og religionsfrihet, alene eller sammen med andre, offentlig som privat. Tros- og livssynssamfunnene spiller en viktig rolle i å legge til rette for at denne rettigheten kan utøves.

Formålet med trossamfunnsloven er å understøtte tros- og livssynssamfunn, og lovens tilskuddsordning gir et materielt grunnlag for utøvelse av tro og livssyn. Trossamfunnsloven slår fast at tilskudd kan nektes dersom tildeling vil fremstå urimelig. Det vil kunne være i særlige tilfeller hvor det utøves eller oppfordres til vold, tvang eller trusler, krenkelse av barns rettigheter, brudd på lovbestemte diskrimineringsforbud eller på annen måte ved krenkelser av andres rettigheter og friheter.

Registrerte tros- og livssynssamfunn kan kreve årlig tilskudd fra staten til tros- eller livssynsformål og søke om vigselfrett etter lov om tros- og livssynssamfunn (trossamfunnsloven), lov om ekteskap (ekteskapsloven) og tilhørende forskrifter.

Denne veilederen gir informasjon om registrering, tilskudd, vigselfrett og annen nyttig informasjon om regelverk for tros- og livssynssamfunnene.

Veilederen er ment å være et oppslagsverk for alle tros- og livssynssamfunn i tråd med ny lovgivning fra 1. januar 2021. Veilederen er oppdatert i henhold til gjeldende lovgivning i februar 2025 (Prop. 116 L om aktivitets- og antallskrav er derfor ikke behandlet her). Trossamfunnsloven viderefører i stor grad tidligere lovgivning, men stiller også noen nye krav til tros- og livssynssamfunnene. Veilederen inneholder derfor nyttig informasjon til samtlige tros- og livssynssamfunn, enten de har eksistert lenge eller de er i ferd med å bli etablert. Veilederen gir i tillegg en oversikt over annet relevant regelverk ledere eller andre representanter for tros- og livssynssamfunn bør kjenne til.

Veilederen omhandler i hovedsak de rettigheter og plikter som tros- og livssynssamfunn utenom Den norske kirke har. Bestemmelsene om grunnlag for å nekte tilskudd gjelder imidlertid også for Den norske kirke, og omtalen av dette i del tre er derfor også relevant for den.

Trossamfunnslovens registreringsordning er frivillig. Tros- og livssynssamfunn kan fritt etablere seg og drive lovlig aktivitet uten å være registrert hos offentlige myndigheter. Registrering er imidlertid et vilkår for å kreve tilskudd fra staten og for å søke om vigselfrett.

Digital løsning for tros- og livssynssamfunn

Tros- og livssynssamfunn skal bruke en egen [digital løsning](#) til å sende inn søknad om registrering, krav om tilskudd, årsrapporter, regnskap, søknader om godkjenning av vigslere m.m.

For å få tilgang til den digitale løsningen, må en representant for tros- eller livssynssamfunnet søke om rolletilgang som bruker i løsningen. Dersom den som søker om rolletilgang ikke er registrert i Enhetsregisteret med en rolle i samfunnet, for eksempel styreleder eller daglig leder, må vedkommende ha fullmakt fra samfunnets ledelse. Det samme gjelder for den som skal benytte løsningen for samfunnet.

På statsforvalterens nettsider finner du brukerveiledningen til den digitale løsningen:

[Brukerveiledning for tros- og livssynssamfunn | Statsforvalteren.no](#)

Hvem behandler saker etter trossamfunnsloven

Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus og statsforvalteren i Agder er tillagt oppgaven å behandle saker etter trossamfunnsloven og utbetale statstilskudd til tros- og livssynssamfunnene.

Barne- og familiedepartementet er klageinstans for vedtak fattet av statsforvalterne.

Boks 1.1 Tanke-, samvittighets- og religionsfrihet

Religionsfriheten er en grunnleggende menneskerett som er forankret i Grunnloven og i internasjonale konvensjoner som Norge er forpliktet til å følge. Religionsfriheten gir alle mennesker rett til å utøve sin tanke-, tros- og livssynsfrihet, alene eller sammen med andre, offentlig som privat. Den omfatter også retten til fritt å konvertere, utfordre andres tro og til ikke å ha noen religion eller tro i det hele tatt.

Religionsfriheten har en ytre og en indre dimensjon. Den indre dimensjonen av rettigheten er absolutt – staten kan ikke begrense hva noen tenker, mener eller tror. Staten kan på visse vilkår begrense retten til utøvelse av religion (den ytre dimensjonen), blant annet for å beskytte andres menneskerettigheter. For eksempel kan staten gripe inn dersom et trossamfunn utfører religiøse handlinger som setter andres liv og helse i fare, også egne medlemmers.

1

**Hva er et tros- eller
livssynssamfunn etter
trossamfunnsloven?**

Trossamfunnsloven § 1 andre ledd

Med tros- og livssynssamfunn menes i denne loven sammenslutninger for felles utøvelse av tro eller livssyn.

For å være et tros- eller livssynssamfunn etter trossamfunnsloven må samfunnet utøve en tro eller et livssyn i fellesskap. Kravet om felles utøvelse av tro eller livssyn er med på å skille et tros- og livssynssamfunn fra andre foreninger eller meningsfellesskap. Formålet til trossamfunnsloven er å legge til rette for *praktisering* av tros- og livssynsfrihet. Derfor er også definisjonen av et tros- og livssynssamfunn først og fremst rettet mot *felles utøvelse* av tro eller livssyn og ikke mot *selve innholdet* i en tro eller et livssyn.

Utøvelsen må imidlertid kunne knyttes til en tros- eller livssynsoppfatning. En trosoppfatning vil normalt innebære en overbevisning om at det finnes en overjordisk virkelighet, med avgjørende

betydning for mennesket. En livssynsoppfatning vil normalt kjennetegnes ved at den har et sammenhengende syn på menneskets plass i tilværelsen og sentrale etiske spørsmål. Den aktuelle tros- eller livssynsoppfatningen må ha et visst nivå av overbevisning, alvor, sammenheng og viktighet.

Tros- og livssynssamfunn har gjerne jevnligesamlinger for å utøve troen eller livssynet, for eksempel møter eller gudstjenester, bønn, meditasjon, ritualer eller tilsvarende. Utøvelsen kommer til uttrykk i fysiske sammenkomster. Virtuelle fellesskap, for eksempel Facebook-grupper, vil ikke regnes som tros- eller livssynssamfunn ifølge loven.

Foreninger som i hovedsak driver politisk, humanitær, kulturell eller forretningsmessig virksomhet, regnes ikke som tros- eller livssynssamfunn. Det samme gjelder virksomheter som har andre hovedaktiviteter enn utøvelse av tro eller livssyn, som for eksempel å fremme helse eller selvutvikling, eller organisasjoner som har bekjempelse av religion eller livssyn som hovedformål, eller rene filosofiske organisasjoner.

2

Registrering av et tros- eller livssynssamfunn

Vilkår, søknad, endringer og tap av registrering

Trossamfunnsloven § 4 første ledd

Et tros- eller livssynssamfunn kan bli registrert når det er fast organisert og har minst 50 medlemmer som

- a. selv har meldt seg inn, eller som har blitt innmeldt av dem som har foreldreansvaret*
- b. er bosatt i Norge*
- c. ikke er medlem i Den norske kirke eller et annet registrert tros- eller livssynssamfunn*

Grunnvilkår for å bli registrert

For å bli registrert må samfunnet være fast organisert og ha minst 50 medlemmer som er registrerings- og tilskuddstellende.

Krav om å være fast organisert

At samfunnet skal være «fast organisert», betyr at det må ha en fastlagt organisasjons- og styringsstruktur med klare ansvarsforhold. Samfunnet må være organisatorisk skikket til å oppfylle de kravene som lovgivningen stiller til blant annet tilskuddsforvaltning og ivaretagelse av vigselfrett. Personer som søker seg til et tros- eller livssynssamfunn, og som deltar i samfunnets virksomhet, skal kunne vite hvordan samfunnet er organisert, og hvem som er ansvarlig for virksomheten. Staten og statsforvalteren skal kunne forholde seg til en formelt ansvarlig ledelse som representerer samfunnets medlemmer.

Organisasjonsformer som ikke er å anse som sammenslutninger av fysiske personer, for eksempel stiftelser og samvirkeforetak, kan ikke bli registrert som tros- eller livssynssamfunn etter trossamfunnsloven.

Krav om å ha minst 50 medlemmer som er registrerings- og tilskuddstellende

Det enkelte tros- og livssynssamfunn bestemmer selv kriteriene for medlemskap, men loven stiller noen vilkår for at medlemmene skal regnes som registrerings- og tilskuddstellende. Det kreves at medlemmet selv har meldt seg inn, er bosatt i Norge og ikke allerede er medlem i Den norske kirke eller annet tros- eller livssynssamfunn. Vilkårene omtales nærmere nedenfor.

Søknad om registrering

Søknad om registrering skal sendes statsforvalteren. Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus behandler søknader om registrering fra tros- og livssynssamfunn hjemmehørende i sine fylker. Statsforvalteren i Agder behandler søknader om registrering fra tros- og livssynssamfunn i de øvrige fylkene. Det er adressen samfunnet står oppført med i Enhetsregisteret som avgjør hvor søknaden skal behandles, også når samfunnet har menigheter eller lokallag i flere fylker.

Registreringssøknaden skal sendes til statsforvalteren via [den digitale løsningen](#) for tros- og livssynssamfunn. [Brukerveiledningen for tros- og livssynssamfunn](#) hos statsforvalteren gir som nevnt praktisk informasjon om hvordan du søker. For å søke må samfunnet ha et organisasjonsnummer som det får ved å sende en registermelding til Enhetsregisteret i Brønnøysund. Dette gjøres digitalt via Altinn:

[Altinn – Registrere nye og endre eksisterende virksomheter – Samordnet registermelding](#)

Statsforvalteren sender vedtak og andre viktige brev digitalt via Altinn. Det kan derfor være hensiktsmessig at samfunnene sørger for at flere personer har tilgang i Altinn.

Hva skal søknaden inneholde?

I trossamfunnsforskriften § 3 står det en liste med krav over hva en registreringssøknad skal inneholde opplysninger om.

Trossamfunnsforskriften § 3 første ledd

Registreringsøknaden skal inneholde opplysninger om

- a. *samfunnets navn og organisasjonsnummer*
- b. *samfunnets postadresse, e-postadresse og telefonnummer*
- c. *navn, e-postadresse og telefonnummer til styreleder eller tilsvarende øverste leder for tros- eller livssynssamfunnet*
- d. *navn, e-postadresse og telefonnummer til en norskspråklig kontaktperson*
- e. *religionen eller livssynet samfunnet bygger på*
- f. *samfunnets lære eller verdigrunnlag i form av religiøse skrifter, verdidokument e.l.*
- g. *samfunnets tros- eller livssynsaktiviteter og eventuell annen virksomhet*
- h. *samfunnets organisasjons- og styringsstruktur, utbredelse, og regler om organisering i form av vedtekter e.l.*
- i. *samfunnets rutiner for inn- og utmelding, vilkår for medlemskap og medlemsregisterføring*
- j. *antall medlemmer*

Opplysningene som skal gis etter bokstavene a–d er identifikasjons- og kontaktopplysninger som skal skille samfunnene fra hverandre og legge til rette for at forvaltningen kan ha korrespondanse og annen kontakt med tros- eller livssynssamfunnet i forbindelse med registreringsøknaden og andre saker.

Opplysningene som søkeren skal gi etter bokstavene e–j, skal primært sette statsforvalteren i stand til å vurdere om lovens registreringsvilkår er oppfylt og om det foreligger forhold som nevnt i trossamfunnsloven § 6 første eller tredje ledd.

Om bokstav e – religionen eller livssynet samfunnet bygger på

Samfunnet skal etter bokstav e oppgi hvilken religion eller livssyn det bygger på, og gi en redegjørelse for sentrale deler av religionens eller livssynets idémessige innhold. Dette vil typisk omfatte grunnleggende overbevisninger som utgjør kjernen i troen eller livssynet.

Om bokstav f – samfunnets lære eller verdigrunnlag

Etter bokstav f skal samfunnet gi opplysninger om læren og verdigrunnlaget. Dette vil kunne omfatte opplysninger om og fremleggelse av tekster og dokumenter læren eller verdigrunnlaget baserer seg på. Med lære og verdigrunnlag siktes det for eksempel til hvordan tros- eller livssynssamfunnet ser på verden, mennesket og andre religioner og livssyn, samt oppfatninger om rett og galt. Opplysningene vil kunne overlape med samfunnets opplysninger etter bokstav e, og kan være relevante for vurderingen av om søkeren er et tros- eller livssynssamfunn i lovens forstand eller ikke.

Om bokstav g – samfunnets tros- eller livssynsaktiviteter og eventuell annen virksomhet

Etter bokstav g skal søkeren beskrive tros- eller livssynsaktivitetene som finner sted i samfunnet. Det skal blant annet opplyses om eventuell opplæring rettet mot både barn og voksne og andre aktiviteter i regi av samfunnet. Begrepet tros- eller livssynsaktivitet skal forstås ganske vidt. Det dreier seg om mer enn den kollektive tros- eller livssynsutøvelsen i form av seremonier og ritualer. Alle aktiviteter som følger naturlig av det å være et tros- eller livssynssamfunn inngår i begrepet, for eksempel diakonalt eller tilsvarende sosialt arbeid. Driver samfunnet også med annen aktivitet, eksempelvis næringsvirksomhet, skal det også opplyses om denne i øknaden.

Endringer i registreringsgrunnlaget

Dersom registreringsøknaden blir godkjent, plikter tros- eller livssynssamfunnet å sørge for at statsforvalteren til enhver tid har oppdaterte opplysninger om registreringsgrunnlaget. Etter

forskriften § 5 første ledd skal tros- eller livssynssamfunnet «uten ugrunnet opphold melde fra til statsforvalteren om endringer». Det betyr at samfunnet så snart som mulig skal melde fra til statsforvalteren om endringer i forholdene det ga opplysninger om i registreringsøknaden. Endringer i postadresse og andre kontaktopplysninger kan samfunnet selv legge direkte inn i den digitale løsningen. Endringer i lære eller verdigrunnlag, aktiviteter og rutiner for inn- og utmelding skal samfunnet sende i en egen melding til statsforvalteren i den digitale løsningen. Endringer i medlemstallet skal samfunnet ikke gi fortløpende tilbakemelding om, da det oppgis ved det årlige kravet om tilskudd.

Tap av registrering

Statsforvalteren kan fatte vedtak om tap av registrering for tros- eller livssynssamfunn som ikke lenger oppfyller registreringsvilkårene eller andre vilkår og krav som følger av loven. Det innebærer for eksempel at et tros- eller livssynssamfunn som mister medlemmer, slik at medlemstallet faller under antallskravet, kan miste registreringen.

I tillegg kan et samfunn nektes registrering, eller registreringen kan trekkes tilbake, dersom det er grunnlag for å nekte tilskudd etter trossamfunnsloven § 6. Grunnlagene beskrives nærmere nedenfor i del 3. Ved vurderingen av om samfunnet skal fratas registrering skal det i henhold til trossamfunnsforskriften § 6 andre ledd legges vekt på tiltak tros- eller livssynssamfunnet har iverksatt for å forhindre slike forhold. Det skal også legges vekt på hvor alvorlig forholdet er, og om det fremstår som en bevisst handling. Systematiske, vedvarende eller forsettlig krenkelser som nevnt i loven § 6 første ledd, skal som hovedregel føre til at registreringen trekkes tilbake.

Før statsforvalteren fatter vedtak om å frata samfunnet registreringen, skal samfunnet få skriftlig varsel og en frist på minst fire uker til å rette opp forholdet.

Hvis registreringen trekkes tilbake, mister tros- eller livssynssamfunnet samtidig retten til å kreve statstilskudd og eventuell vigselfrett.

Krav til medlemsregister og regler for inn- og utmelding

Trossamfunnsloven har regler om inn- og utmelding og om medlemskap i tros- og livssynssamfunn. Noen av reglene gjelder kun for medlemmer samfunnet krever tilskudd for, mens andre regler gjelder uavhengig av om samfunnet er registrert og krever tilskudd for medlemmene eller ikke.

Alle tros- og livssynssamfunn som er registrert etter trossamfunnsloven § 4, skal føre et medlemsregister med opplysninger om hvem som er medlem, og om daterte inn- og utmeldinger. Tros- og livssynssamfunn som søker om å bli registrert etter loven, skal gi opplysninger om samfunnets rutiner for inn- og utmelding og medlemsregisterføring, se trossamfunnsforskriften § 3 første ledd bokstav i. Medlemstallet har direkte betydning for om tros- eller livssynssamfunnet kan registreres etter loven, og for størrelsen på tilskuddet det har krav på. Derfor er det både i statens og tros- og livssynssamfunnenes interesse at samfunnene har en oppdatert oversikt over medlemsmassen.

Tilskudd kan nektes dersom tros- eller livssynssamfunnet ikke overholder lovens regler for inn- og utmelding eller har oppgitt vesentlig for høyt medlemstall eller har gitt andre uriktige opplysninger som har betydning for tilskuddsvedtaket, se trossamfunnsforskriften § 11 første ledd bokstav d og e. Slike forhold kan også medføre at tilskudd kreves tilbakebetalt, se forskriften § 12 første ledd.

Registrerings- og tilskuddstellende medlemmer

Bare medlemmer som selv har meldt seg inn eller er innmeldt av dem med foreldreansvaret, er bosatt i Norge og ikke også er medlem i Den norske kirke eller annet tros- eller livssynssamfunn, kan være registrerings- og tilskuddstellende for samfunnet.

På grunnlag av medlemsregisteret skal tros- og livssynssamfunn som søker om registrering og samfunn som krever tilskudd etter trossamfunnsloven, utarbeide og fremlegge en liste med medlemmenes 11-sifrete fødselsnummer. Listen skal ikke inneholde medlemmenes navn, adresser, telefonnummer etc. Medlemmer som tros- eller livssynssamfunnet vet ikke oppfyller vilkårene for registrerings- og tilskuddstellende medlemskap, for eksempel fordi de ikke er bosatt i Norge eller er medlemmer av et annet tros- eller livssynssamfunn, skal utelates fra listen. Medlemsregisteret må føres slik at det er mulig å sortere ut de ikke-tellende medlemmene når samfunnet skal utarbeide listen med fødselsnummer, for eksempel ved at disse på en eller annen måte er avmerket i registeret.

Listen med fødselsnummer skal kontrolleres mot Folkeregisteret, Den norske kirkes medlemsregister og listene fra øvrige tros- og livssynssamfunn. Formålet med kontrollen er å avklare antall tellende medlemmer i de respektive tros- og livssynssamfunnene for å sikre et korrekt grunnlag for beregning og utbetaling av statstilskuddet, og at det ikke blir registrert og/eller gitt tilskudd til samfunn med færre enn 50 tellende medlemmer.

MERK

Tros- og livssynssamfunnene har adgang til å spørre om et medlem også er medlem i ett eller flere andre tros- eller livssynssamfunn, men kan ikke kreve å få vite hvilke andre tros- eller livssynssamfunn medlemmet er eller har vært medlem av.

Tros- og livssynssamfunnene kan ikke selv melde folk inn eller ut av samfunnet, utveksle opplysninger med andre samfunn om hvem som er medlem for å sjekke for dobbeltmedlemskap eller fordele medlemmene mellom seg, eller på annen måte gi utedkommende tilgang til medlemsregisteret.

Innmelding

Tros- og livssynssamfunn bestemmer selv hvem som kan bli medlem og hvordan disse tas opp som medlemmer. Dette er både en følge av foreningsfriheten og av tros- og livssynsfriheten. I trossamfunnsloven framgår dette av § 2 andre ledd.

For å regnes som registrerings- og tilskuddstellende medlem er det et vilkår at medlemmet selv har meldt seg inn, eller rettmessig har blitt innmeldt av dem som har foreldreansvaret hvis medlemmet er under 15 år.

At et medlem «*selv har meldt seg inn*» betyr at det kreves et aktivt, frivillig og informert samtykke til medlemskap for å regnes som en person som kan inngå i registrerings- og tilskuddsgrunnlaget.

Samfunnet skal påse at den som vil melde seg inn har fylt 15 år. For barn under 15 år er det de med foreldreansvar som melder barnet inn. Se nærmere om dette nedenfor.

Norske tros- eller livssynssamfunn kan være en del av en større organisasjon med base og forgreninger i utlandet. En utenlandsk borger som er innmeldt i et slikt samfunn i hjemlandet, blir ikke automatisk medlem av det norske tros- eller livssynssamfunnet ved innvandring til Norge. Vedkommende må selv aktivt og uttrykkelig gi melding om eller bekrefte at han/hun ønsker medlemskap i det norske tros- eller livssynssamfunnet før vedkommende kan tas med i registrerings- og tilskuddsgrunnlaget. For barn under 15 år er det de som har foreldreansvaret som skal gi meldingen eller bekreftelsen.

Dersom en person som melder seg inn i tros- eller livssynssamfunnet, allerede er medlem i et annet samfunn, vil det oppstå et *dobbeltmedlemskap*. Dobbeltmedlemskap er ikke ulovlig, men gjør at ingen av samfunnene får tilskudd for medlemmet. Dette kan unngås ved at personer som ønsker å melde seg inn i tros- eller livssynssamfunnet, først eller samtidig melder seg ut av andre samfunn de eventuelt er medlem i.

Merk: Tros- eller livssynssamfunn kan altså åpne for medlemskap for personer som er medlem i Den norske kirke eller et annet tros- eller livssynssamfunn, og for personer som ikke er å regne som bosatt i Norge. Man vil imidlertid ikke få tilskudd for disse, og de vil heller ikke medregnes ved vurderingen av om antallskravet på 50 medlemmer er oppfylt.

Særlig om barn under 15 år

De som har foreldreansvaret for et barn under 15 år, kan melde barnet inn i eller ut av tros- og livssynssamfunn. Vanligvis har begge foreldrene foreldreansvar i fellesskap, og da må begge foreldrene samtykke til inn- eller utmeldingen. En enkel måte å forsikre seg om at begge samtykker til inn- eller utmeldingen på, er å bruke skjema som begge skal signere.

Har én av foreldrene foreldreansvar alene, tar den forelderens avgjørelsen om inn- eller utmelding av barnet. Dersom det er tvil om den ene forelderens har foreldreansvaret alene, bør samfunnet kreve framleggelse av dokumentasjon for dette. Dokumentasjon på foreldreansvar kan bestilles fra [Skatteetatens nettsider](#).

Når barnet er innmeldt i et tros- eller livssynssamfunn, blir det et tilskuddstellende medlem på lik linje med en voksen hvis det oppfyller de øvrige vilkårene for dette.

Det er viktig at foreldre gjøres oppmerksomme på at barnets medlemskap ikke automatisk følger med når foreldrene melder seg ut av et tros- eller livssynssamfunn og inn i et annet. Foreldre må selv sørge for å melde barnet ut, og eventuelt melde barnet inn i foreldrenes nye tros- eller livssynssamfunn dersom det er ønskelig.

Dersom foreldre ikke klarer å bli enige om et barn skal være medlem av et tros- eller livssynssamfunn eller ikke, kan barnet verken meldes inn eller ut av et samfunn. Barnets medlemsstatus når uenigheten oppstår blir følgelig den gjeldende, fram til man eventuelt kommer til enighet.

Et barn som er i stand til å danne seg egne meninger, har rett til å medvirke i alle forhold som gjelder barnets utøvelse av tro eller livssyn. Det betyr at et barn skal bli hørt i takt med sin alder og modenhet både når det gjelder ønske om å være medlem i et tros- eller livssynssamfunn, og om deltakelse i tros- eller livssynssamfunnets aktiviteter. Retten til å medvirke gjelder også for barn under den religiøse myndighetsalderen på 15 år.

Tros- eller livssynssamfunnet kan lage blanketter eller skjema som foreldre/verge kan fylle ut, både ved inn- og utmelding, og som gir svar på spørsmålene som skal stilles.

I vedlegg 1 er det et eksempel på innmeldingsblankett som tros- og livssynssamfunn kan bruke.

Når tros- eller livssynssamfunnet har akseptert innmeldingen, skal samfunnet registrere personen som medlem i medlemsregisteret.

Innmeldingsdato

Når en person har meldt seg inn i et registrert tros- eller livssynssamfunn, eller har blitt meldt inn av de som har foreldreansvaret hvis personen er under 15 år, skal samfunnet registrere innmeldingsdatoen i medlemsregisteret.

Forutsatt at tros- eller livssynssamfunnet aksepterer vedkommende som medlem, er det datoen da samfunnet mottok meldingen om innmelding (eller vedkommende gjennomgikk et eventuelt innmeldingsritual), som skal registreres som

innmeldingsdato i medlemsregisteret og være styrende for når vedkommende kan tas med på medlemslisten som skal sendes inn ved registreringssøknader og tilskuddskrav. Hvis tros- eller livssynssamfunnet ikke er kjent med mottaksdatoen, kan registreringsdatoen (det vil si datoen innmeldingen registreres i medlemsregisteret) settes som innmeldingsdato.

TIPS

For å sikre ryddighet i registreringen av nye medlemmer og ha oversikt over hvilke medlemmer samfunnet har rett på tilskudd for, kan samfunnet:

- Spørre den som vil melde seg inn om han/hun er medlem i et annet tros- eller livssynssamfunn. Hvis svaret er ja, kan det opplyses om at han/hun må melde seg ut av det andre samfunnet før det kan kreves tilskudd for vedkommende.
- Spørre om den som vil melde seg inn har benyttet seg av Brønnøysundregistrenes opplysningstjeneste om medlemskap i tros- og livssynssamfunn. Her kan vedkommende få informasjon om han/hun står oppført i et annet tros- eller livssynssamfunn. Hvis svaret er nei, kan samfunnet anbefale at han/hun ringer Brønnøysundregistrene og avvente svaret derfra, før vedkommende aksepteres som medlem og/eller registreres som et medlem det skal kreves tilskudd for. Telefonnummeret til Brønnøysundregistrene er 75 00 75 00.
- Spørre den som vil melde seg inn, om han/hun er bosatt i Norge. Hvis svaret på dette spørsmålet er nei, vil ikke medlemmet være tilskuddstellende.

Utmelding

Det skal alltid være fri adgang til enkelt å melde seg ut av et tros- eller livssynssamfunn. Utmelding

skal alltid kunne skje vilkårløst og uten hindringer fra tros- eller livssynssamfunnets side. Personer som har fylt 15 år, kan selv melde seg ut av tros- og livssynssamfunn. Den som vil melde seg ut, trenger ikke begrunne utmeldingen. Utmelding skal alltid kunne skje skriftlig.

Samfunn som trenerer eller motsetter seg utmelding av medlemmer, som utsetter eller unnlater å registrere utmeldinger i medlemsregisteret, og/eller som krever tilskudd for utmeldte personer, kan bli fratatt registrering og rett til tilskudd. Det samme gjelder hvis samfunnet har en praksis som gjør at medlemmer påregnelig vil vegre seg for å melde seg ut. Eksempel på dette kan være at gjenværende medlemmer instrueres til å unngå alminnelig sosial kontakt med dem som melder seg ut. I tillegg kan tilskudd helt eller delvis kreves tilbakebetalt.

I registrerte tros- og livssynssamfunn skal utmeldinger registreres i medlemsregisteret. Utmeldte personer skal altså ikke slettes fra registeret. I stedet skal de registreres som utmeldt, og utmeldingsdatoen skal føres inn i registeret. Innmeldingsdatoen skal også beholdes i medlemsregisteret. Samfunnet kan fylle ut og gi utmeldingsattest til de som ønsker det, men har ikke plikt til å utstede slik attest.

Inn- og utmeldingsopplysningene må være koblet til identifiserende opplysninger om vedkommende. I tillegg til fødselsnummeret bør navnet på vedkommende, samt alminnelige kontaktopplysninger, slik som adresse, e-postadresse og telefonnummer, også beholdes i medlemsregisteret etter utmelding. Selv om det ikke lenger vil være et medlemskap å administrere, vil det fortsatt kunne oppstå behov for å kontakte vedkommende, for eksempel for å underrette om et eventuelt brudd på personopplysningssikkerheten. Det er ellers opp til det enkelte tros- eller livssynssamfunn å vurdere hvilke personopplysninger det er nødvendig å behandle i medlemsregisteret – før og etter en utmelding.

MERK

Å fritt kunne melde seg ut av et tros- eller livssynssamfunn når en ønsker det, er en rettighet som følger av religionsfriheten.

Utmeldingsdato

Når en person har meldt seg ut av et registrert tros- eller livssynssamfunn, eller har blitt meldt ut av de som har foreldreansvaret hvis personen er under 15 år, skal samfunnet registrere utmeldingsdatoen i medlemsregisteret.

Det er datoen da samfunnet mottok meldingen om utmelding som skal registreres som utmeldingsdato i medlemsregisteret. Hvis tros- eller livssynssamfunnet ikke er kjent med mottaksdatoen, kan registreringsdatoen (det vil si datoen utmeldingen registreres i medlemsregisteret) settes som utmeldingsdato.

Behandling av personopplysninger

Trossamfunnsforskriftens bestemmelser om medlemsregisterføring og om innsending og kontroll av lister med medlemmenes fødselsnummer vil også være regulert av personopplysningsloven og EUs personvernforordning (GDPR – General Data Protection Regulation). Etter personvernforordningen vil tros- eller livssynssamfunnet være behandlingsansvarlig for medlemsregisteret, og dermed ansvarlig for at registerføringen er i tråd med personopplysningsloven og personvernforordningen.

Opplysninger om personers medlemskap i tros- og livssynssamfunn er sensitive personopplysninger. I utgangspunktet er det forbudt å behandle personopplysninger om religion og filosofisk overbevisning, blant annet om medlemskap i tros- og livssynssamfunn. Personvernforordningen artikkel 9 nr. 2 fastsetter vilkår for når slike

opplysninger likevel kan behandles, og omfatter tros- og livssynssamfunn i følgende tilfeller:

- Den registrerte har gitt sitt uttrykkelige samtykke til behandlingen.
- Organisasjoner med et religiøst formål, slik som tros- og livssynssamfunn, kan behandle personopplysninger om nåværende og tidligere medlemmer. Etter dette vilkåret kan personopplysninger ikke utleveres til andre uten medlemmets samtykke.
- Behandlingen er nødvendig av hensyn til viktige allmenne interesser. For eksempel listen med medlemmenes fødselsnummer som skal sendes inn sammen med registreringsøknader og tilskuddskrav etter trossamfunnsloven. Dette vilkåret krever ikke medlemmets samtykke.

Opplysninger om medlemskap koblet til fødselsnummer kan i henhold til dette gis videre fra samfunnet til myndighetene, for å sikre et mest mulig korrekt grunnlag for behandling av registreringsøknader og tilskuddskrav etter trossamfunnsloven.

At tros- og livssynssamfunnene fører et oppdatert medlemsregister i tråd med trossamfunnsforskriften § 2 første ledd, må også regnes som en forutsetning for at de årlig skal kunne utarbeide medlemslisten som skal kontrolleres av myndighetene for å avklare antall registrerings- og tilskuddstellende medlemmer. Kontrollen ivaretar flere formål, blant annet:

- likebehandling av tros- og livssynssamfunnene
- at det ikke registreres og/eller gis tilskudd til samfunn som ikke oppfyller antallskravet
- riktig beregning av tilskudd til tros- og livssynssamfunnene

MERK

Tros- eller livssynssamfunn kan ikke gi uvedkommende opplysninger om hvem som er medlem i samfunnet, med mindre hvert enkelt medlem gir et aktivt og informert samtykke til dette.

Ansatte og frivillige, inkludert styremedlemmer, bør undertegne en taushetserklæring før de gis tilgang til tros- eller livssynssamfunnets medlemsregister eller dokumenter med medlemsopplysninger. Antallet personer som gis tilgang til medlemsregisteret, må også begrenses. Kun styremedlemmer og andre ansatte eller frivillige i tros- eller livssynssamfunnet som har undertegnet en taushetserklæring og har behov for opplysningene for å kunne utføre sine arbeidsoppgaver, bør ha tilgang til medlemsregisteret.

Dersom det føres et elektronisk medlemsregister, må nettverk og datamaskiner hvor medlemsregisteret er lagret, sikres ved at autoriserte brukere må identifisere seg med passord og brukernavn når de skal logge seg på nettverket eller datamaskinen. Det kan også være nødvendig at medlemsregisteret er passordbeskyttet, særlig hvis datamaskin eller nettverk brukes av personer som ikke skal ha tilgang til medlemsregisteret. To-faktor autentisering anbefales ved pålogging til systemer som inneholder sensitive personopplysninger.

Databehandleravtale, internkontroll og informasjonssikkerhet

Dersom tros- eller livssynssamfunn for eksempel gir et firma i oppdrag å levere dataløsninger for medlemsregistrering, må samfunnet inngå en databehandleravtale med firmaet. Datatilsynet har laget en veileder som går igjennom kravene til en databehandleravtale:

<https://www.datatilsynet.no/rettigheter-og-plikter/virksomhetenes-plikter/databehandleravtale/hvordan-lage-en-databehandleravtale/>

Datatilsynet har utarbeidet en veileder om internkontroll og informasjonssikkerhet:

<https://www.datatilsynet.no/rettigheter-og-plikter/virksomhetenes-plikter/informasjonsikkerhet-internkontroll/etablere-internkontroll/>

Tros- eller livssynssamfunn med mange medlemmer kan være pliktige til å opprette personvernombud:

<https://www.datatilsynet.no/rettigheter-og-plikter/virksomhetenes-plikter/personvernombud/hvem-ma-ha-personvernombud/trinn-for-trinn-veileder/>

Registerføring av opplysninger om livsfaseriter eller rituelle seremonier

Det følger av trossamfunnsforskriften § 2 andre ledd at tros- og livssynssamfunn kan føre register over personer som gjennomgår ulike typer livsfaseriter eller rituelle seremonier i regi av tros- og livssynssamfunnet, som for eksempel dåp, konfirmasjon og lignende. Disse opplysningene kan også tas inn i medlemsregisteret. Det stilles ikke krav om slik registerføring, men det er en mulighet samfunnene har.

For slik registerføring av personopplysninger vil samfunnene også være behandlingsansvarlige og forpliktet til å følge kravene som stilles etter GDPR og personopplysningsloven.

Medlemmenes rettigheter etter personopplysningsloven

Personopplysningsloven stiller krav om åpenhet om behandling av personopplysninger. Nåværende og tidligere medlemmer har blant annet rett til å få informasjon om, og innsyn i, opplysningene som et tros- eller livssynssamfunn har registrert om dem.

Ved innsamling av personopplysninger fra medlemmer eller personer som ønsker å bli medlem, skal samfunnet samtidig gi informasjon om blant annet:

- Kontaktopplysninger om den behandlingsansvarlige (den som har det overordnede ansvaret for å overholde personvernprinsippene og regelverket)

- Formålet med behandlingen av personopplysningene
- Eventuelle mottakere av personopplysningene
- Retten til innsyn, retting og sletting

En person som melder seg ut av tros- eller livssynssamfunnet, skal som nevnt ikke slettes fra medlemsregisteret, men registreres som utmeldt.

Medlemmer som ikke ønsker at fødselsnummeret deres skal stå på medlemslisten som sendes til staten hvert år, kan oppnå dette ved å melde seg ut av det aktuelle tros- eller livssynssamfunnet. Det er også mulig å anmode samfunnet om å bli utelatt fra listen selv om medlemskapet opprettholdes. Det sistnevnte vil være en sak mellom medlemmet

og tros- eller livssynssamfunnet. Samfunnet vil for eksempel kunne kreve at medlemmet betaler en høyere kontingent eller på annen måte kompenserer for bortfallet av statstilskudd.

Datatilsynet har laget veileder om informasjon og åpenhet for virksomheter: <https://www.datatilsynet.no/rettigheter-og-plikter/virksomhetenes-plikter/gi-informasjon/informasjon-og-aa-penhet/>

På Datatilsynets nettsider finnes det også informasjon om retten til innsyn:

<https://www.datatilsynet.no/rettigheter-og-plikter/den-registrertes-rettigheter/rett-til-innsyn/>

3

Tilskuddskrav

Rett til å kreve tilskudd

Registrerte tros- og livssynssamfunn kan kreve et årlig tilskudd fra staten. Tilskuddet beregnes ut fra hvor mange medlemmer samfunnet har, og det skal benyttes til tros- eller livssynsformål.

For å få tilskudd må hvert tros- eller livssynssamfunn sende et årlig krav om dette til Statsforvalteren innen fristen **1. mars**, se trossamfunnsforskriften § 7. Tilskuddskravet skal sendes inn ved bruk av [den digitale løsningen](#) for tros- og livssynssamfunn.

Kravfristen 1. mars er absolutt. Departementet kan i særlige tilfeller forlenge fristen for *samtlige* tros- og livssynssamfunn, for eksempel ved nede-tid på den digitale løsningen kort tid før fristen går ut. Fristen kan ikke forlenges grunnet forhold i det enkelte tros- eller livssynssamfunn.

Sammen med kravet skal samfunnet levere en digitalt lesbar liste med fødselsnummer for samtlige medlemmer det kreves tilskudd for (se [brukerveiledningen](#) hos statsforvalteren for mer informasjon om hvordan medlemslisten skal føres).

Tros- og livssynssamfunnene får tilskudd per tilskuddstellende medlem. Tilskudd tildeles ikke tros- og livssynssamfunn med færre enn 50 tilskuddstellende medlemmer. Den årlige satsen for beregning av statstilskudd per medlem kunngjøres på Barne- og familiedepartementets nettsider og i et eget rundskriv til statsforvalterne, vanligvis i begynnelsen av mai. Tilskuddet beregnes ved at antallet tilskuddstellende medlemmer i henhold til Brønnøysundregistrenes kontroll ganges med årets tilskuddssats.

Tros- og livssynssamfunnet kan bare kreve tilskudd for medlemmer det hadde per 1. januar det aktuelle tilskuddsåret. Det betyr at en person som melder seg ut den 1. januar i tilskuddsåret skal utelates fra listen, mens en person som meldte seg inn i tros- eller livssynssamfunnet den

1. januar i tilskuddsåret kan tas med på listen. Bare medlemmer med gyldige fødselsnummer vil kunne være tilskuddstellende, fordi det ellers ikke er mulig å kontrollere om vilkårene for tilskuddstellende medlemskap er oppfylt.

Statsforvalteren videregir listen med fødselsnummer til Brønnøysundregistrene, som kontrollerer listen mot Folkeregisteret, Den norske kirkes medlemsregister og andre tros- og livssynssamfunns innsendte medlemslister. Formålet med kontrollen er å sikre et mest mulig korrekt grunnlag for utbetaling av tilskudd.

Etter gjennomført kontroll på våren utbetaler statsforvalteren statstilskudd. Utbetaling skjer tidligst i mai, men hovedsakelig i juni og utover i juli og august.

FINT Å VITE

Tros- og livssynssamfunn kan kreve tilskudd parallelt med en søknad om registrering. Statsforvalteren vil avgjøre tilskuddskravet når registreringssøknaden er ferdigbehandlet.

Bruk av tilskudd

Hovedformålet med statens tilskudd er at tros- og livssynsfriheten skal kunne utøves i praksis. Loven krever likevel ikke at tilskuddet utelukkende skal brukes direkte til utøvelse av tro eller livssyn. Det er tilstrekkelig at en aktivitet har et «tros- eller livssynsformål», og det dekker både drifts- og investeringsutgifter som knytter seg til samfunnets aktiviteter.

Samfunnene vil kunne bruke tilskuddet til å dekke et vidt spekter av utgifter i forbindelse med samfunnets egen religiøse eller livssynsmessige virksomhet, blant annet til å dekke administrative utgifter knyttet til driften av tros- eller livssynssamfunnet.

Aktiviteten må skje i regi av tros- eller livssynsamfunnet, og samfunnet kan ikke overføre tilskuddene direkte til sine medlemmer. Samfunnet kan heller ikke gi tilskuddet videre til andre organisasjoner eller formål i Norge eller i utlandet. Tilskuddet kan ikke investeres med formål om å drive kommersiell virksomhet, for eksempel ved å kjøpe en leilighet med formål om å leie den ut. Tilskuddsmidler kan settes av til sparing, forutsatt at det fortsatt er tilstrekkelig midler igjen til aktivitet, og at midlene senere brukes i tråd med lovens forutsetninger, for eksempel til kjøp eller bygging av egne forsamlingslokaler. Tilskuddsmidler skal aldri gjøres utilgjengelig for tros- eller livssynsamfunnets styrende organer.

Partsinnsyn ved myndighetenes kontroll av medlemslistene

Brønnøysundregistrenes kontroll av medlemslistene avklarer hvor mange tilskuddstellende medlemmer hvert tros- eller livssynsamfunn har. Når kontrollen er gjennomført, blir resultatene lagt inn i den digitale løsningen for tros- og livssynsamfunn. I den digitale løsningen får samfunnene opplyst hvor mange tilskuddstellende medlemmer de har. I tillegg får de vite hvilke medlemmer som ikke er registrerings- eller tilskuddstellende medlemmer, og hvilken av følgende kategorier de tilhører:

- Ugyldig fødselsnummer
- D-nummer
- Født etter 1. januar i tilskuddsåret
- Død per 1. januar i tilskuddsåret
- Ikke bosatt i Norge
- Oppført flere ganger i egen medlemsliste
- Oppført i flere tros- eller livssynsamfunn (dobbelmedlemmer)

Tros- og livssynsamfunnene får altså opplyst hvilke medlemmer som også står oppført i andre tros- eller livssynsamfunn, men ikke hvilket annet samfunn den enkelte står oppført i. Det sistnevnte unntas fra partsinnsyn i medhold av forvaltningsloven § 19 annet ledd bokstav b som «forhold som av særlige grunner ikke bør meddeles videre». Samfunnene får ikke tilgang til flere personopp-

lysninger enn det som er nødvendig for å administrere og gjennomføre tilskuddsordningen.

Klageadgang

Dersom tros- eller livssynsamfunnet mener at det har krav på statstilskudd for flere medlemmer enn det statsforvalteren har utbetalt tilskudd for, kan samfunnet klage på tilskuddsvedtaket.

Fristen for å sende inn klage er tre uker etter at samfunnet mottok tilskuddsvedtaket. Klagen sendes til statsforvalteren. Tros- eller livssynsamfunnet kan laste klagen opp i den digitale løsningen for tros- og livssynsamfunn. Klikk først på «Send inn tilleggsinformasjon» og velg deretter «Klage på vedtak».

I klagen skal samfunnet nevne hvilket vedtak det klages på, og opplyse hvor mange flere medlemmer samfunnet mener det skulle hatt tilskudd for. Medlemmene som omfattes av klagen, må identifiseres med fødselsnummer, med mindre klagen gjelder alle de ikke-tellende medlemmene eller kun samtlige dobbeltmedlemmer. Samfunnet bør også begrunne hvorfor det mener at det har rett til tilskudd for medlemmene klagen gjelder. Dersom statsforvalteren ikke finner at tros- eller livssynsamfunnet skal ha tilskudd for flere medlemmer, vil saken bli videresendt til Barne- og familiedepartementet for behandling.

Det er i utgangspunktet opp til tros- eller livssynsamfunnet som har klaget på vedtaket, å dokumentere eller sannsynliggjøre at et dobbeltmedlem kun hadde gyldig medlemskap hos dem 1. januar i tilskuddsåret.

Det er viktig å være oppmerksom på at behandlingen av klagesaker som gjelder medlemmer som står oppført i flere tros- og livssynsamfunn, ikke retter eventuelle feil i samfunnenes medlemsregistre. Den dobbeltførte personen må selv melde seg ut av tros- eller livssynsamfunnet vedkommende ikke ønsker å være medlem i. Hvis personen er feilregistrert som medlem i det ene samfunnet, må han/hun henvende seg til dette samfunnet og be om at feilen blir rettet.

Grunnlag for å nekte tilskudd

Trossamfunnsloven § 6 gir regler om når tilskudd kan nektes. Dette følger også av trossamfunnsforskriften § 11. Formålet med disse bestemmelsene er å ivareta allmennhetens tillit til at fellesskapets ressurser benyttes på en god måte for å oppnå samfunnsnyttige formål, og ikke bidrar til krenkelser av andres rettigheter.

Bestemmelsene gir grunnlag for at tilskudd *kan* nektes. Statsforvalteren vil i hvert tilfelle gjøre en konkret vurdering av om det foreligger slike konkrete forhold som bestemmelsen angir, og om det medfører at tildeling av tilskudd vil være urimelig. Det skal legges vekt på tiltak samfunnet har satt i verk for å forhindre slike forhold. Det skal også legges vekt på hvor alvorlig forholdet er, og om det fremstår som forsettlig.

Trossamfunnsloven § 6

Dersom et tros- eller livssynssamfunn, eller enkeltpersoner som opptre på vegne av samfunnet, utøver vold eller tvang, fremsetter trusler, krenker barns rettigheter, bryter lovbestemte diskrimineringsforbud eller på andre måter alvorlig krenker andres rettigheter og friheter, kan samfunnet nektes tilskudd eller tilskudd kan avkortes. Tilskudd kan også nektes eller avkortes dersom samfunnet oppfordrer eller gir støtte til krenkelser som er nevnt i dette leddet.

Tros- eller livssynssamfunn som tar imot bidrag fra stater som ikke respekterer retten til tros- og livssynsfrihet, kan nektes tilskudd.

Tilskudd kan også nektes dersom tros- eller livssynssamfunnet ikke oppfyller krav som følger av loven.

Tilskudd kan dessuten kreves helt eller delvis tilbakebetalt fra et tros- eller livssynssamfunn dersom ett eller flere av vilkårene for å nekte tilskudd er oppfylt.

Kongen kan gi forskrift om gjennomføringen av bestemmelsene i denne paragrafen.

Trossamfunnsloven § 6 første ledd lister opp forhold som vil bryte med storsamfunnets forventninger på en slik måte at tilskudd bør nektes. Forholdene omhandles nærmere nedenfor. Bestemmelsens alternativer kan overlappe hverandre, og et konkret forhold kan derfor dekkes av flere av dem. Bestemmelsen rammer også det å oppfordre eller gi støtte til slike krenkelser som er nevnt i bestemmelsen. I del 7 gis utfyllende informasjon samt oversikt over relevant regelverk.

Utøvelse av vold, tvang eller trusler

Første alternativ gir grunnlag for å nekte tilskudd til tros- og livssynssamfunn som utøver vold eller tvang, eller som fremsetter trusler. Beskrivelsen rammer handlinger som også kan være straffbare, se straffeloven kapittel 24 om Vern av den personlige frihet og fred og kapittel 25 om Voldslovbrudd mv.

Statsforvalteren skal gjøre en selvstendig vurdering etter bestemmelsen og må vurdere konkret om en skal stille et krav om tilskudd i bero i lys av en eventuell straffesak.

Krenkelse av barns rettigheter

Andre alternativ gjelder krenkelser av barns rettigheter. Det omfatter blant annet slike rettigheter som staten er forpliktet til å beskytte gjennom Barnekonvensjonen (BK), se menneskerettsloven § 2 nr. 4 og § 3. All bruk av vold i barneoppdragelse er ulovlig i Norge, og i barneloven er det presisert forbud mot å slå, klapse, true eller skade barns psykiske eller fysiske helse. Eksempler på krenkelser som kan gi grunnlag for å nekte tilskudd er ulike former for negativ sosial kontroll, psykisk vold, tvangsekteskap, kjønnslemlestelse eller æresvold.

Brudd på lovbestemte diskrimineringsforbud

Det tredje alternativet sier at brudd på «lovbestemte diskrimineringsforbud» gir grunnlag for å nekte tilskudd. Henvisningen til diskrimineringsforbudene omfatter de til enhver tid gjeldende lovbestemmelsene som forbyr diskriminering. Likestillings- og diskrimineringsloven § 6 forbyr diskriminering på grunn av kjønn, graviditet, permisjon ved fødsel eller adopsjon, omsorgsoppgaver, etnisitet, religion, livssyn, funksjonsnedsettelse, seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk, og alder. Den gjelder på alle samfunnsområder, også i tros- og livssynssamfunn, for eksempel når et samfunn er arbeidsgiver, driver undervisning eller arrangerer møter.

Det kan bare gjøres unntak dersom forskjellsbehandlingen er begrunnet i samfunnets grunnleggende verdier eller lære. Handlingene må være begrunnet i en overbevisning som etter vanlig teologisk oppfatning anses å være såkalte lærespørsmål. Slike lærespørsmål kan for eksempel innebære at kvinner ikke har adgang til å lede seremonier eller bønn, eller at samfunnet ikke kan tilby likekjønnet vigselsseremoni. Et samfunn har dessuten på visse vilkår adgang til å forskjellsbehandle ved tilsetting av personer som skal ha arbeidsoppgaver knyttet til selve religionsutøvelsen, se likestillings- og diskrimineringsloven § 9.

Alvorlig krenker andres rettigheter og friheter

Ordlyden i det fjerde og siste alternativet er vid. Den dekker alvorlige krenkelser som ikke allerede faller inn under gjerningsbeskrivelsen i de tre ovennevnte alternativene.

Formuleringen «andres rettigheter og friheter» er hentet fra EMK artikkel 9 nr. 2 om begrensninger i religionsfriheten. Mange religioner gir regler som innskrenker medlemmenes rettigheter og friheter, og som det er vanlig at medlemmene er mer eller mindre tydelig forpliktet til å følge. Hvis voksne medlemmer av egen fri vilje følger slike regler, kan de ikke oppfattes som krenkelser i denne bestemmelsens forstand. Som hovedsak gjelder det selv om forpliktelsene kan regnes som

skadelige. Eksempler på alvorlige krenkelser kan handle om tros- eller livssynssamfunn som:

- hindrer en person i å melde seg ut
- utnytter et medlem som befinner seg i en utsatt eller sårbar posisjon, for eksempel på grunn av nedsatt funksjonsevne, sykdom eller alder
- bidrar til ulike former for negativ sosial kontroll
- bidrar til transnasjonal undertrykking, altså undertrykking av diaspora-grupper i Norge
- ikke respekterer en rettsgyldig skilsmisse og aktivt bidrar til såkalte «haltende ekteskap», dvs. en situasjon der et par er sivilrettslig skilt, men fremdeles anses gift etter religiøse regler

Samfunn som oppfordrer eller gir støtte til krenkelser

Tros- eller livssynssamfunn som oppfordrer til eller gir støtte til slike krenkelser som er nevnt over, kan også nektes tilskudd. Etter omstendighetene kan bestemmelsen også gjelde om man ikke griper inn når en er kjent med at det skjer en krenkelse. Å forholde seg passiv kan i noen tilfeller innebære å «støtte» i bestemmelsens forstand.

Bestemmelsen vil videre kunne omfatte et tros- eller livssynssamfunn som i forkynnelse eller på andre måter fremsetter hatefulle ytringer, se straffeloven § 185, eller ber medlemmer eller andre om å utøve vold i nære relasjoner eller mot personer på grunn av religiøs eller politisk overbevisning, seksuell orientering, etnisitet mv.

Også et samfunn som oppfordrer foreldre til å bruke vold i oppdragelsen av barn, eller som fraråder at barn får nødvendige helsetjenester eller utdanning, som legger til rette for kjønnslemlestelse eller som fremmer barneekteskap ved å formidle kontakter i utlandet, kan rammes. Det samme kan gjelde samfunn som oppfordrer til former for straff av personer som bryter med samfunnets etiske grunnlag, personer som forlater samfunnet mv. Også samfunn som oppfordrer til bruk av terror, eller som oppfordrer til eller legger til rette for finansiering av terror, kan omfattes av annet punktum.

Bidrag fra stater som ikke respekterer retten til tros- og livssynsfrihet

Etter loven § 6 annet ledd kan tros- eller livssynssamfunn som tar imot bidrag fra stater som ikke respekterer retten til tros- og livssynsfrihet, nektes tilskudd.

Hva er et bidrag?

Med bidrag menes pengestøtte og verdien av varer, tjenester og andre tilsvarende ytelser som er mottatt vederlagsfritt eller til underpris, se trossamfunnsforskriften § 13 tredje ledd, siste setning.

Statlige bidrag

Det er bare statlige bidrag som er omfattet av bestemmelsen. I trossamfunnsforskriften § 11 tredje ledd er det presisert at det med bidrag fra «stater» menes bidrag fra «en annen stats offentlige organer eller fra fysiske eller juridiske personer som er underlagt en annen stats offentlig myndighets kontroll, herunder stiftelser og foretak.»

Beløpsgrense

Tilskudd kan nektes dersom et samfunn i løpet av et kalenderår mottar ett eller flere bidrag som til sammen utgjør 50 000 norske kroner eller mer, fra en stat som ikke respekterer retten til tros- og livssynsfrihet. Bestemmelsen innebærer at dersom samfunnet har mottatt bidrag fra to eller flere aktører i den aktuelle staten, skal ikke disse regnes som separate bidrag. Det vil si at et bidrag fra aktør A i staten på 25 000 kroner og et bidrag fra aktør B i staten på 25 000 kroner, betyr at beløpsgrensen er nådd og tilskudd kan nektes med hjemmel i trossamfunnsloven § 6 andre ledd.

Stater som ikke respekterer tros- og livssynsfriheten

Når det gjelder hvilke stater «som ikke respekterer retten til tros- og livssynsfrihet», skal vurderingen ta utgangspunkt i tros- og livssynsfriheten slik denne er nedfelt i FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter (SP) artikkel 18, og statenes oppslutning om og respekt for denne bestem-

melsen. Tre kriterier inngår i vurderingen av om en stat respekterer tros- og livssynsfriheten i SP artikkel 18. De tre kriteriene er alternative, slik at det i prinsippet er tilstrekkelig at ett av dem er oppfylt for at en stat anses å ikke respektere tros- og livssynsfriheten – og for at tros- eller livssynssamfunnet som har mottatt bidrag fra den, kan bli nektet statstilskudd:

For det første skal det legges vekt på om staten har ratifisert SP. Manglende tilslutning til SP kan være et tegn på at staten i praksis ikke respekterer menneskerettighetene, herunder tros- og livssynsfriheten. Om en stat har sluttet seg til SP, går fram av traktatsamlingen på FNs nettsider.

- På nettsiden [View the ratification status by country or by treaty](#) får man informasjon om den enkelte stats ratifikasjon av SP ved å velge landet i nedtrekksmenyen «Please select a country». Man får tilgang til en oversikt som viser hvilke stater som har ratifisert SP samt de respektive datoene for ratifikasjon, ved å velge CCPR i nedtrekksmenyen «Select a treaty».
- At en stat har ratifisert SP, betyr ikke nødvendigvis at den respekterer tros- og livssynsfriheten, noe som det tas høyde for ved de to øvrige kriteriene nedenfor.
- Det er også slik at en stat kan respektere tros- og livssynsfriheten selv om den ikke har ratifisert SP. Statsforvalteren må derfor foreta en mer konkret vurdering av om en stat i denne gruppen skal regnes som en stat som ikke respekterer tros- og livssynsfriheten. Har ikke staten lovgivning som nevnt i det tredje kriteriet, og det ellers ikke foreligger opplysninger om at staten er ansvarlig for krenkelser av tros- og livssynsfriheten, vil det ikke være grunnlag for å nekte tros- og livssynssamfunn tilskudd på grunn av bidrag mottatt fra staten.
- Det er imidlertid viktig at tros- og livssynssamfunnene er klar over at de kan bli nektet statstilskudd dersom de mottar bidrag fra en stat som ikke har ratifisert SP.

For det andre skal det i vurderingen legges vekt på om stater som har sluttet seg til SP, har tatt forbehold mot tros- og livssynsfriheten i artikkel 18.

- Hvorvidt en stat har tatt forbehold mot SP artikkel 18, er også informasjon som er lett tilgjengelig i traktatsamlingen på FNs nettsider. [Klikk her](#) for å komme til en oversikt som blant annet viser hvilke stater som har tatt forbehold mot artikler i SP («Reservations»).

For det tredje skal det i vurderingen legges vekt på hvorvidt visse særlige alvorlige brudd på tros- og livssynsfriheten forekommer i den aktuelle staten. Disse alvorlige bruddene er:

- dødsstraff, fysisk avstraffelse eller fengselsstraff for frafall fra en religion eller for konvertering til en annen religion
- dødsstraff for blasfemi

Om dette kriteriet er oppfylt, vil relativt enkelt kunne dokumenteres ved å innhente informasjon om en stats lovgivning. Det er flere organisasjoner som arbeider for oppheving av lovforbud mot frafall, konvertering og blasfemi, og som rapporterer om forekomst og håndheving av slik lovgivning, blant andre Stefanusalliansen og Humanists International. Sistnevnte er en av flere partnere i den internasjonale koalisjonen End Blasphemy Laws. På nettsidene til de forannevnte er det relevant informasjon for å avgjøre om en stat omfattes av det tredje kriteriet, klikk på koblingene:

[Stefanusalliansen](#)
[Humanists International](#)
[End Blasphemy Laws](#)

Stater som oppfyller det tredje kriteriet, kan under enhver omstendighet ikke anses å respektere tros- og livssynsfriheten. At staten eventuelt har innført et moratorium på dødsstraff, dvs. en stans i henrettelsene, skal ikke ha betydning for vurderingen om kriteriet er oppfylt.

Manglende oppfyllelse av krav i lov og forskrift

Etter lovens tredje ledd kan tilskudd nektes dersom tros- eller livssynssamfunnet ikke oppfyller krav i trossamfunnsloven og -forskriften. Det vil for eksempel være tilfelle hvis samfunnet

- bruker tilskuddet til annet enn tros- eller livssynsformål
- ikke sender inn årsrapport og/eller regnskap
- ikke fremlegger beretning fra revisor når tilskuddet er høyere enn 300 000 kroner i regnskapsåret
- sender inn en mangelfull årsrapport og/eller et mangelfullt regnskap
- ikke registrerer utmeldinger i medlemsregisteret eller begår andre brudd på lovens regler om inn- og utmelding
- oppgir et vesentlig for høyt medlemstall som grunnlag for krav om tilskudd

4

Rapportering og regnskap

Årsrapport

Hvert år skal registrerte tros- og livssynssamfunn rapportere om sin virksomhet til statsforvalteren. Hovedformålet med rapporteringen er å gi grunnlag for å fastslå at vilkårene for registrering fortsatt er oppfylt. Gjennom rapporteringen skal tros- eller livssynssamfunnet blant annet vise at det driver sin virksomhet som tros- eller livssynssamfunn, og at tilskuddet brukes til tros- eller livssynsmessige formål.

Årsrapporten sendes til statsforvalteren via den [digitale løsningen for tros- og livssynssamfunn](#).

Samfunnet skal fylle ut årsrapportskjemaet som finnes i løsningen, og sende dette inn.

Samfunnet vil motta en kvittering for innsendt årsrapport til de e-postadressene som er registrert i den digitale løsningen.

Fristen for å sende inn årsrapporten er **10. april**. Trenger tros- eller livssynssamfunnet mer tid, kan det søke statsforvalteren om utsatt frist.

Trossamfunnsloven § 7 og trossamfunnsforskriften § 15

Årsrapporten skal inneholde en kort omtale av aktivitetene, arbeidet og tilbudene tros- eller livssynssamfunnet driver. Dette innebærer:

- Skriv kort om tros- eller livssynsaktivitetene samfunnet driver
- Hvilke aktiviteter og tilbud for barn og unge har tros- eller livssynssamfunnet og hva innebærer disse (i korte trekk)?
 - Tilbyr samfunnet undervisning eller andre trosopplæringstilbud?
 - Beskriv i så tilfelle omfanget av undervisnings-tilbudet, innholdet i undervisningen og hvilken form undervisningen har.

- Tilbyr samfunnet andre aktiviteter for barn og unge?
- Hva bruker tros- eller livssynssamfunnet stats-tilskuddet til?
 - Forklar kort hvordan disse kostnadene i regnskapet er knyttet til tros- eller livssyns-aktivitetene som samfunnet driver
- Medlemstallet per 1. januar i inneværende år
- Oppgi antallet vigslor utført etter ekteskapsloven i løpet av året

Uregistrerte tros- og livssynssamfunn er ikke pålagt å sende inn årsrapport. Rapporten skal sendes inn for første gang i året etter at samfunnets registreringssøknad ble godkjent. Et samfunn som fikk godkjent sin registreringssøknad i 2022, var altså forpliktet til å sende inn årsrapport for første gang i 2023. Blir samfunnet senere fratatt registreringen, vil det ikke lenger være pålagt å sende inn årsrapport.

I årsrapportskjemaet skal samfunnet gi korte og konsise svar. Omtalen må imidlertid være såpass omfattende at det kommer frem hva tilskuddet er brukt til. Dersom tros- eller livssynssamfunnet eksempelvis har tildelt en annen organisasjon/ gruppe ansvar for undervisning av barn og unge, er det ikke tilstrekkelig kun å vise til dette. Det må samtidig gjøres rede for omfang, innhold og form på undervisningen. Det er heller ikke tilstrekkelig kun å vise til omtale av virksomheten i tidligere årsrapporter.

I årsrapporten skal tros- og livssynssamfunnene også redegjøre for:

- Hvordan likestillingen mellom kjønnene er i tros- eller livssynssamfunnet.
- Kjønnfordelingen i samfunnets styrende organer skal nevnes særskilt. Fordelingen kan oppgis i antallet eller andelen menn og kvinner, for eksempel:
 - I styret er det 5 menn og 4 kvinner
 - I styret er det 60 % menn og 40 % kvinner
- Samfunn som har flere lokale og/eller regionale underledd, for eksempel flere menigheter eller lokallag, behøver ikke opplyse

om kjønnsfordelingen i hvert underledd. Det holder å oppgi hvor mange prosent kvinner og menn det er i underleddenes styrende organer til sammen.

- Tiltak tros- eller livssynssamfunnet har iverksatt og planlegger iverksatt for å fremme kjønnslikestilling.
 - Her pålegges samfunnene å rapportere om eventuelle planlagte og/eller iverksatte tiltak, men ikke å innføre eller gjennomføre slike tiltak. Tilstanden som samfunnene beskriver, vil imidlertid gi samfunnene et faktagrunnlag for å kunne iverksette slike målrettede tiltak.
- Hvis tros- eller livssynssamfunnet forskjellsbehandler medlemmer og/eller andre når det gjelder tilgang til aktiviteter, styrende organer, verv eller stillinger, på grunn av deres kjønn, seksuelle orientering, etnisitet eller et av de andre grunnlagene nevnt i likestillings- og diskrimineringsloven § 6, skal det beskrives kort hva forskjellsbehandlingen går ut på.
 - Samfunnet skal opplyse om hvilke aktiviteter, verv eller stillinger som omfattes av forskjellsbehandlingen, og hvem som forskjellsbehandles negativt (ikke får tilgang til aktiviteten, vervet eller stillingen), for eksempel kvinner og/eller homofile.
 - Med forskjellsbehandling menes at en person behandles dårligere enn andre blir, har blitt eller ville blitt behandlet i en tilsvarende situasjon, på grunn av ett eller flere forhold nevnt i likestillings- og diskrimineringsloven § 6, for eksempel at et styre kun kan ha mannlige medlemmer.
 - Det kreves ikke at samfunnet begrunner forskjellsbehandlingen nærmere i rapporteringen, men statsforvalteren kan be om det.
 - Samfunnet skal opplyse om forskjellsbehandlingen selv om den er lovlig. Forskjellsbehandling er lovlig hvis den har en religiøs eller livssynsmessig begrunnelse (har et saklig formål), er nødvendig for tros- eller livssynsutøvelsen (nødvendig for å oppnå formålet), og står i et rimelig forhold til virkningen for den eller de som forskjellsbehandles (ikke er uforholdsmessig).
- Har tros- eller livssynssamfunnet aktiviteter hvor kvinner og menn eller jenter og gutter

må oppholde seg hver for seg, eller tilbud som kun er rettet mot en befolkningsgruppe eller ett kjønn, skal det kort beskrive disse aktivitetene/tilbudene.

Formålet med plikten til å redegjøre for tilstand og tiltak når det gjelder kjønnslikestilling i virksomheten er å avdekke utilsiktede og uønskede forskjeller mellom kvinner og menn, og informasjonen skal fungere som et redskap for å vurdere nye likestillingstiltak i samfunnet. Det er per i dag kun et *rapporteringskrav*, og ikke et krav om *faktisk likestilling*. Et samfunn som praktiserer lovlig forskjellsbehandling av kvinner og menn, vil ikke bli nektet statstilskudd på grunn av manglende kjønnslikestilling. Samfunn som bryter lovbestemte forbud mot diskriminering på grunn av kjønn, kan imidlertid risikere at tilskudd nektes eller avkortes etter trossamfunnsloven § 6 første ledd. Det følger av trossamfunnsloven § 4 tredje ledd at slike samfunn også kan bli nektet eller fratatt registrering.

Statsforvalteren kan kreve rapportering om særskilte forhold i tillegg til den årlige rapporten.

Trossamfunnsloven § 7 og trossamfunnsforskriften § 16

Statsforvalteren kan i tillegg kreve rapportering om særskilte forhold. Med særskilte forhold menes i stort forhold som kan være relevante i vurderingen av om det er grunnlag for å nekte tilskudd. Slike særskilte forhold kan være:

- a. konkrete forhold som er relevante for å vurdere registrerings- eller tilskuddsvilkårene for et enkelt tros- eller livssynssamfunn*
- b. informasjon fra samtlige samfunn eller en utvalgt gruppe av samfunn som kan gi departementet økt kunnskap som grunnlag for forebyggende tiltak mot forhold nevnt i trossamfunnsloven § 6 første ledd*

Regnskap og krav til revisjon

Tros- og livssynssamfunn som mottar tilskudd, skal sende et årlig regnskap til statsforvalteren. Regnskapet skal synliggjøre at tilskuddet er benyttet til tros- og livssynsformål.

I likhet med årsrapporten skal regnskapet sendes til statsforvalter innen **10. april** via den [digitale løsningen](#).

Trossamfunnsloven § 7 og trossamfunnsforskriften § 13

Tros- og livssynssamfunn som mottar tilskudd, skal hvert år sende inn regnskap til statsforvalteren. Regnskapet skal gi en spesifisert oversikt over tros- eller livssynssamfunnets inntekter og utgifter, og vise hva tilskuddet er benyttet til.

Tros- og livssynssamfunn som består av flere underledd, kan gi regnskapsopplysningene for disse på en forenklet måte ved bruk av skjema fastsatt av departementet.

Tros- og livssynssamfunn skal benytte tilskuddet til tros- eller livssynsformål.

Dersom et tros- eller livssynssamfunn mottar bidrag fra utlandet, skal det opplyse særlig om dette.

Regnskapet skal oppfylle disse kravene:

- Regnskapet skal være signert av styreleder eller annen person som representerer tros- eller livssynssamfunnet utad.
- Regnskapet skal inneholde en spesifisert oversikt over alle inntekter og utgifter til tros- eller livssynssamfunnet.
- Regnskapet må vise hva samfunnet har brukt tilskuddet til.

At regnskapet skal gi en «spesifisert oversikt» over inntektene og utgiftene, betyr at tros- eller livssynssamfunnets ulike inntekter og utgifter skal være så detaljert inndelt og gruppert etter type at det klart viser hva slags inntekter og utgifter samfunnet har hatt i regnskapsåret og hva stats-tilskuddet er blitt brukt til. Det er for eksempel ikke tilstrekkelig at utgiftene er gruppert i «driftskostnader» og «andre kostnader».

Blant vedleggene til sist i denne veilederen er det to eksempler på hvordan oppsett av et regnskap kan se ut, ett for et stort samfunn og ett for et lite samfunn.

Statsforvalteren anbefaler at regnskapet lastes opp som én fil. Samfunnet vil motta en kvittering for innsendt regnskap til de e-postadressene som er registrert i den digitale løsningen.

Særlig om forenklet innsending av regnskapsopplysninger

I tros- og livssynssamfunn som består av flere menigheter, lokallag eller tilsvarende underledd, er det sentralleddet eller -organet som er ansvarlig overfor statsforvalteren, og som skal sende inn regnskap og dokumentere at tilskuddet er benyttet til tros- eller livssynsformål. Hvis sentralleddet sender hele eller deler av tilskuddet videre til menigheter eller underledd innenfor samfunnet, skal sentralleddet eller -organet rapportere om hva disse har benyttet tilskuddsmidlene til – både i årsrapporten og i regnskapet.

Et lokalt underledd er en enhet på lokalt plan som organisatorisk eller gjennom vedtekter har tilknytning til regionalledd- og/eller sentralledd.

Et regionalt underledd er en enhet som organisatorisk eller gjennom vedtekter er tilknyttet et sentralledd, og som har ett eller flere lokalledd tilknyttet seg.

Sentralleddet kan fremlegge regnskapsopplysninger for underleddene på en forenklet måte ved bruk av et eget skjema, se [rundskriv Q-06/2025](#)

av 23. januar 2025. Skjemaet kan lastes ned på regjeringens nettside:

[Skjemablanketter – regjeringen.no](https://www.regjeringen.no)

I skjemaets øverste rad skal det stå nummer og navn på de respektive underleddene. Det skal fylles ut én kolonne for hvert underledd. Det er mulig å legge til kolonner for å få plass til flere underledd, se veiledning [her](#).

Verken sentralleddets eller underleddenes regnskap må ha de samme inntekts- og utgiftsgrupperingene som i skjemaet for den forenklede regnskapsrapporteringen. Det er mulig å endre på grupperinger i skjemaet for å tilpasse dette til regnskapene, så lenge det gis en spesifisert oversikt over underleddenes inntekter og utgifter. Overføres det statstilskudd til underledd, skal det være egne rader for dette i skjemaet. Det samme gjelder for eventuelle gaver/bidrag fra utlandet.

Sekkekategoriene «andre inntekter» og «andre kostnader» skal i utgangspunktet benyttes i stedet for å legge til flere rader for inntekter eller utgifter.

I tros- og livssynssamfunn som velger å benytte seg av adgangen til forenklet regnskapsrapportering for underledd, skal et utfylt skjema sendes inn av sentralleddet ved bruk av den digitale løsningen for tros- og livssynssamfunn. Skjemaet skal sendes inn innen **10. april**. Sentralleddet i tros- eller livssynssamfunnet kan ved behov søke statsforvalter om utsatt frist, se trossamfunnsforskriften § 13 fjerde ledd.

Går det tilskudd eller andre midler til lokale underledd via regionale underledd, bør samfunnet fylle ut og sende inn separate skjema for henholdsvis regionale og lokale underledd, for å unngå at de samme tilskuddsmidlene inntektsføres flere ganger i samme skjema.

Hvis tros- eller livssynssamfunnet har én samlet økonomi for hele virksomheten og fører ett regnskap som viser samtlige inntekter og utgifter

knyttet til aktivitetene både på sentralt og lokalt nivå (og eventuelt regionalt nivå), holder det å sende dette regnskapet til statsforvalter.

At et underledd ikke får overført noe av statstilskuddet fra sentralleddet, betyr ikke i seg selv at underleddet ikke omfattes av samfunnets regnskapsplikt etter loven. Regnskapet skal gi en spesifisert oversikt over samtlige inntekter og utgifter i tros- eller livssynssamfunnet, se trossamfunnsforskriften § 13 andre ledd andre punktum.

De aller fleste registrerte trossamfunn består av kun én menighet, og skal dermed ikke bruke ovennevnte skjema.

Finansiering fra utlandet

Tros- og livssynssamfunn skal i note til regnskapet opplyse om hvilke land det har mottatt bidrag fra når summen av alle slike bidrag fra fysiske og juridiske personer i landet er 50 000 norske kroner eller mer i regnskapsåret. Det skal videre opplyses om summen av bidragene fra hvert land.

Eksempel:

Har tros- eller livssynssamfunnet i løpet av regnskapsåret mottatt to bidrag fra Tyskland på henholdsvis 30 000 kr og 20 000 kr, og tre bidrag fra Canada på henholdsvis 10 000 kr, 45 000 kr og 5 000 kr, skal det opplyses om bidragene. Samfunnet skal da i en egen note til regnskapet skrive at det har fått 50 000 kr fra Tyskland og 60 000 kr fra Canada.

Med bidrag menes pengestøtte og verdien av varer, tjenester og andre tilsvarende ytelser som er mottatt vederlagsfritt eller til underpris.

Ved bidrag fra land der staten ikke respekterer retten til tros- og livssynsfrihet, kan statsforvalteren i tillegg kreve at tros- eller livssynssamfunnet oppgir hvem bidragsyterne er, og størrelsen på deres respektive bidrag. Slik kan statsforvalteren avklare om det er mottatt bidrag som kan danne grunnlag for å nekte tros- eller livssynssamfunnet tilskudd, se trossamfunnsloven § 6 andre ledd og trossamfunnsforskriften § 11 første ledd bokstav f.

Krav til revisjon

Har tros- eller livssynssamfunnet mottatt et stats-tilskudd som er høyere enn 300 000 kroner, skal regnskapet være revidert av statsautorisert revisor. Fristen for å sende inn revisors beretning er den samme som for regnskapet, altså **10. april**. Samfunnene som må legge fram revidert regnskap, må derfor planlegge og være ute i god tid, slik at de får levert regnskapet innen fristen.

Revisors beretning sendes inn ved bruk av den [digitale løsningen](#). Samfunnet mottar en kvittering for innsendt revisorberetning til e-postadressene som er registrert i den digitale løsningen.

Revisjon ved forenklet regnskapsrapportering for underledd

Hvis tros- eller livssynssamfunnet har benyttet seg av ovennevnte adgang til å sende inn regnskapsopplysninger for underledd på en forenklet måte, skal en statsautorisert revisor kontrollere underleddets regnskapsopplysninger, det vil si opplysningene som er ført inn i skjemaet for forenklet regnskapsrapportering, hvis underleddet i løpet av det aktuelle regnskapsåret har fått overført mer enn 300 000 kroner av tros- eller livssynssamfunnets statstilskudd.

Revisors oppdrag skal utføres i samsvar med internasjonal standard for beslektede tjenester (ISRS) 4400 (revidert) *Oppdrag om avtalte kontrollhandlinger*. Revisor skal utføre kontrollhandlinger og beskrive funn i tråd med en egen mal som er vedlagt [rundskriv Q-06/2025](#) av 23. januar 2025.

Dersom samme revisor benyttes for å kontrollere flere av underleddenes regnskapsopplysninger, behøver det ikke utarbeides én revisorrapport

for hvert underledd. I malen er det tatt høyde for at rapporten kan omfatte flere eller alle underleddene i skjemaet for forenklet regnskapsrapportering.

Ovennevnte revisorkontroll er ikke nødvendig hvis underleddets regnskap har blitt revidert av statsautorisert revisor, se trossamfunnsforskriften § 13 andre ledd andre og tredje punktum. Det holder da at tros- eller livssynssamfunnet sender inn revisjonsberetningen om underleddets regnskap.

Sentralledets regnskap skal uansett være revidert av statsautorisert revisor hvis tros- eller livssynssamfunnet mottok mer enn 300 000 kroner i statstilskudd i det aktuelle regnskapsåret.

Trossamfunnsforskriften § 14

Regnskapet skal være revidert av statsautorisert eller registrert revisor når tilskuddet er høyere enn 300 000 norske kroner i regnskapsåret.

Ved bruk av skjema for forenklet regnskapsrapportering for underledd skal underleddets regnskapsopplysninger være kontrollert av statsautorisert revisor når underleddet i løpet av regnskapsåret har fått overført mer enn 300 000 kroner av tros- eller livssynssamfunnets statstilskudd. Departementet kan fastsette hvilke kontrollhandlinger revisor skal utføre. Har underleddets eget regnskap blitt revidert av statsautorisert revisor, kan revisjonsberetningen fremlegges i stedet for at det gjennomføres revisorkontroll i henhold til første punktum.

5

Vigselsrett

Registrerte tros- og livssynssamfunn kan gis vigselserett. For å få innvilget vigselserett, må tros- eller livssynssamfunnet:

- a. Først søke Barne-, ungdoms og familiedirektoratet (Bufdir) om godkjenning av vigselseritualet sitt.
- b. Når Bufdir har godkjent vigselseritualet, må det søke statsforvalteren om godkjenning av én eller flere vigslere, det vil si personen(e) som kan foreta vigslene.

Forskrift om vigselserett i tros- og livssynssamfunn §§ 1 og 2

Registrerte tros- og livssynssamfunn med godkjent vigselseritual kan søke om vigselserett for ett eller flere medlemmer. En søknad om vigselserett skal sendes til statsforvalteren ved bruk av den særskilte digitale løsningen for tros- og livssynssamfunn. Departementet kan tillate at søknader fremmes på annen måte.

Tros- eller livssynssamfunnet skal selv utpeke hvem de vil søke om vigselserett for. Vedkommende må være medlem av tros- eller livssynssamfunnet, mellom 23 og 75 år, bosatt i Norge og kan ikke samtidig være vigslere i et annet tros- eller livssynssamfunn. Vigsleren må i tillegg ha tilstrekkelig kjennskap til det norske samfunnet og tilstrekkelige kunnskaper i norsk til å kunne utføre sine oppgaver etter ekteskapsloven. Den som skal være vigslere, må avgi en erklæring om at tjenesten som vigslere vil bli utført i samsvar med reglene fastsatt i ekteskapsloven eller med hjemmel i den.

Statsforvalteren kan nekte å godkjenne medlemmet som vigslere dersom det vil virke åpenbart støtende eller det er i strid med offentlige interesser å tildele medlemmet vigselserett, eller dersom tros- eller livssynssamfunnet allerede har mange nok vigslere.

Vigselseretten opphører hvis tros- eller livssynssamfunnet oppløses eller fratras registreringen etter trossamfunnsloven § 4. Videre trekkes den tilbake dersom vigsleren er uønsket som vigslere av tros- eller livssynssamfunnet, vigslere selv ønsker å fratre eller ikke lenger er medlem i tros- eller livssynssamfunnet.

Vigselseretten kan også trekkes tilbake hvis vigsleren forsømmer sine plikter etter ekteskapsloven.

Godkjenning av vigselseritual

For at samfunnet skal kunne gjennomføre vigslere er det en forutsetning at vigselseritualet tros- eller livssynssamfunnet benytter, er godkjent av Bufdir.

Vigselseritualer som strider mot norsk lov eller alminnelige likestillingsprinsipper, for eksempel ritualer med medgift, blir ikke godkjent. (Det er tillatt å gjengi direkte sitater fra religiøse verker selv om disse sitatene kan stride mot alminnelige likestillingsprinsipper.) Det er også et godkjenningsvilkår at det er de samme spørsmålene som blir stilt til begge brudefolkene. For at Bufdir skal kunne vurdere om vigselseritualet inneholder elementer som strider mot norsk lov eller alminnelige likestillingsprinsipper, må samfunnet sende inn hele ritualen for godkjenning.

For å søke om godkjenning av vigselseritualen må samfunnet sende følgende dokumenter til Bufdir:

- En kortfattet søknad om at samfunnet ønsker godkjenning av vigselseritual (det finnes per dags dato ikke et eget søknadsskjema).
- Vigselseritualen samfunnet ønsker å få godkjent (hele ritualen må sendes inn).
- Dokumentasjon på at tros- eller livssynssamfunnet er registrert hos statsforvalteren, det vil si en kopi av statsforvalterens vedtak om godkjenning av søknad om registrering av tros- eller livssynssamfunn.

Søknaden kan sendes i e-post til postmottak@bufdir.no.

Har samfunnet spørsmål om godkjenning av vigselfritualet, kan det kontakte Bufdir på telefon: 46 61 69 30.

Når vigselfritualet har blitt godkjent, kan tros- eller livssynssamfunnet søke om at ett eller flere medlemmer får vigselfrett. Ingen i samfunnet kan foreta vigselfer etter ekteskapsloven før det har fått godkjent minst én vigselfer.

Godkjenning av vigselfere

Etter at vigselfritualet har blitt godkjent, skal tros- eller livssynssamfunnet søke om godkjenning av én eller flere vigselfere. Med *vigselfer* menes en person som har vigselfrett, det vil si rett til å foreta vigselfer/ekteskapsinngåelser etter ekteskapsloven. Det er bare de medlemmer som statsforvalteren har godkjent som vigselfer, som kan foreta vigselfer. For å kunne bli godkjent som vigselfer må personen

- være medlem i tros- eller livssynssamfunnet
- være mellom 23 og 75 år gammel
- være bosatt i Norge
- ikke samtidig være vigselfer i et annet tros- eller livssynssamfunn
- ha tilstrekkelig kjennskap til det norske samfunnet og tilstrekkelige kunnskaper i norsk til å kunne utføre vigselferens oppgaver etter ekteskapsloven
- avgi en erklæring om at tjenesten som vigselfer vil bli utført i samsvar med reglene fastsatt i ekteskapsloven eller med hjemmel i den

Personen må oppfylle alle kravene for å bli godkjent som vigselfer.

Søknad om godkjenning av vigselfer skal sendes inn ved bruk av den [digitale løsningen for tros- og livssynssamfunn](#). Et medlem som har godkjent rolletilgang til løsningen, kan søke om godkjen-

ning, enten på vegne av seg selv eller et annet medlem i tros- eller livssynssamfunnet.

Den som skal godkjennes som vigselfer, må fylle ut skjemaet «Erklæring fra den som skal være vigselfer i et tros- eller livssynssamfunn». Erklæringen lastes opp som et vedlegg til søknaden. Skjemaet finnes her: [Skjemablanketter – regjeringen.no](#).

Antall vigselfere

Tros- og livssynssamfunnene kan søke om vigselfrett for ett eller flere medlemmer. Det er i utgangspunktet ingen begrensning i hvor mange vigselfere et samfunn kan ha, men statsforvalteren kan nekte å godkjenne et medlem som vigselfer dersom samfunnet allerede har mange nok vigselfere. Antallet vigselfere bør stå i et rimelig forhold til tros- eller livssynssamfunnets behov for vigselfere. Typisk vil tros- eller livssynssamfunnets størrelse (antall medlemmer), oppbygging (antall menigheter, lokallag etc.) og utbredelse (hvor i Norge det bor medlemmer) være av betydning i vurderingen av hvor mange vigselfere som bør godkjennes.

Alderskravet

Vigselfretten slettes automatisk når vigselfer fyller 75 år. Statsforvalteren kan etter søknad fra tros- eller livssynssamfunnet og en konkret vurdering dispensere fra alderskravet for inntil ett år om gangen. En søknad om dispensasjon fra alderskravet skal sendes til statsforvalteren senest tre måneder før vigselferen fyller 75 år. Sendes søknaden inn etter denne fristen, kan den bli avvist.

Et samfunn som allerede har fått dispensasjon fra alderskravet for en vigselfer, kan søke om ny dispensasjon for vedkommende. Denne søknaden må sendes inn senest tre måneder før den ett-årige dispensasjonsperioden går ut. Hvis samfunnet ikke overholder fristen, kan søknaden bli avvist.

Søknad om dispensasjon sendes gjennom den særskilte digitale løsningen for tros- og livssynssamfunn.

Melding til statsforvalter om vigslers fratreden mv.

Tros- eller livssynssamfunnet skal gi melding til statsforvalteren når vigsleren

- a. er uønsket som vigsler av tros- eller livssynssamfunnet
- b. selv ønsker å fratre som vigsler
- c. ikke lenger er medlem i tros- eller livssynssamfunnet.

Meldingen skal gis ved at samfunnet fyller ut en skjemablankett som ligger på departementets nettsider og sender denne inn ved bruk av den digitale løsningen. Statsforvalteren vil da, uten unødig opphold, trekke tilbake vigselsretten.

Skjemablanketten «Melding om vigsler i tros- og livssynssamfunn» kan lastes ned herfra: [Skjema-blanketter – regjeringen.no](https://www.skatteetaten.no/skjema-blanketter-regjeringen.no)

Hvor kan vigsler foreta vigsler?

Etter trossamfunnsloven og ekteskapsloven kan vigsleren foreta vigsler over hele landet, men ikke i utlandet.

Tros- eller livssynssamfunnet kan selv avgjøre at den enkelte vigsler bare skal utøve vigselsretten på et bestemt sted eller innen en avgrenset del av landet, for eksempel i én eller flere kommuner. Ekteskapet vil ikke være ugyldig hvis vigselen fant sted utenfor området tros- eller livssynssamfunnet eventuelt har bestemt at vigsleren skal vie innenfor.

Regler om vigsel

Vigsler utfører en offentligrettslig handling og må følge ekteskapslovens regler om vigsel. Nedenfor gjennomgås disse reglene.

Tros- og livssynssamfunn i Norge har ikke adgang til å utføre vigsel etter et annet lands lovgiving. Reglene for ekteskap, separasjon og skilsmisse i Norge gjelder uavhengig av brudeparets tros- og livssynsmessige tilhørighet. Samfunn med vigselsrett har ansvar for at de som gifter seg, kjenner

til at de er viet i henhold til norsk ekteskapslovgivning.

Før vigselen

Før vigselen skal vigsler ha mottatt en prøvingsattest fra folkeregistermyndigheten. Attesten viser at folkeregistermyndigheten har kontrollert at partene som skal inngå ekteskap, oppfyller vilkårene i ekteskapsloven. Prøvingen foregår på bakgrunn av partenes egenerklæringer, forlovererklæringer, folkeregistermyndighetens opplysninger og annen aktuell dokumentasjon.

En prøvingsattest fra folkeregistermyndigheten er gyldig i fire måneder fra den er utstedt. Vigsler kan ikke vie dersom det ikke finnes gyldig prøvingsattest på vigseltidspunktet. Et ekteskap er ugyldig dersom det inngås uten gyldig prøvingsattest. Søknad om prøvingsattest sendes av brudefolkene i et elektronisk søknadsskjema som finnes her:

<https://www.skatteetaten.no/skjema/provingsattest/>

Det elektroniske søknadsskjemaet omfatter både egenerklæring og forlovererklæring. På nettsiden finnes også informasjon om attestsøknad på papir.

Selv om vigsleren har mottatt en gyldig prøvingsattest fra folkeregistermyndigheten, har vigsleren likevel en plikt til å påse at vilkårene for å inngå ekteskap er oppfylt. Mener vigsleren at folkeregisterets prøving er feil, skal ikke vigsleren vie partene. Er vigsleren i tvil om hvorvidt vilkårene for å inngå ekteskap er oppfylt, kan vigsleren utsette vigselen til paret har skaffet bevis for at de oppfyller vilkårene.

Hvis vigsleren for eksempel har kjennskap til at et ekteskap ikke er etter begge parters frie vilje, har vigsleren plikt til ikke å vie partene. Dersom det likevel blir gjort, kan vigsleren etter straffeloven straffes for medvirkning til tvangsekteskap.

Dersom en eller begge parter som skal gifte seg er utenlandske statsborgere og ikke fast bosatt i

Norge, må han eller hun legge fram en ekteskapsattest for vigsler som dokumenterer at det ikke er noe til hinder for at hun eller han inngår ekteskap i Norge og har lovlig opphold i Norge.

Før vigselen er det viktig at brudefolkene legitimerer seg for å vise at de er personene som det er foretatt prøving for. Pass, nasjonalt ID-kort, førerkort og bankkort med bilde kan legges fram som legitimasjon.

Vigselen

Vigsler er pålagt å bruke vigselsritualet som tros- eller livssynssamfunnet har fått godkjent av Bufdir.

Ekteskapsloven § 11 har regler for hvordan ekteskapet skal inngås:

- Partene som skal gifte seg, må møte personlig og samtidig for en vigsler.
- Mens begge er til stede skal de erklære at de ønsker å gifte seg med hverandre.
- Vigsler erklærer deretter at de er gift.
- Minst to vitner over 18 år skal være til stede under vigselen.

Hvis denne fremgangsmåten ikke er fulgt, anses ikke ekteskapet som inngått, og er ugyldig. Det betyr for eksempel at ekteskap inngått ved stedfortreder eller per telefon, ikke er gyldige.

Et ekteskap vil også være ugyldig dersom den som foretar vigselen, ikke har vigselsrett.

Når kan vigsler nekte å vie et par?

I ekteskapsloven § 13 er det regler om når en vigsler kan nekte å vie et par som oppfyller ekteskapslovens vilkår for å inngå ekteskap.

Vigslere i *tros- og livssynssamfunn* kan nekte å foreta vigsel dersom

- en av brudefolkene ikke er medlem av tros- eller livssynssamfunnet, eller
- ingen av dem tilhører vigslers menighet, lokalag eller tilsvarende enhet i tros- eller livssynssamfunnet.

Vigslere i *trossamfunn* kan i tillegg nekte å foreta vigsel dersom

- en av brudefolkene er skilt, og den tidligere ektefellen lever, eller
- brudefolkene er av samme kjønn.

Vigsleren skal praktisere nektingsgrunnene på en slik måte at kvinner og menn likebehandles. Det betyr for eksempel at et par der kun mannen tilhører vigslerens tros- eller livssynssamfunn, ikke skal behandles annerledes enn et par der det kun er kvinnen som tilhører vigslerens samfunn. Vigslere som forskjellsbehandler kvinner og menn, begår en tjenesteforsømmelse og kan bli fratatt vigselsretten av statsforvalteren.

Kan tros- eller livssynssamfunnet holdes ansvarlig for vigslerens forskjellsbehandling, for eksempel dersom ledelsen har instruert vigsleren eller forskjellsbehandlingen er nedfelt i samfunnets interne regler, vil det kunne føre til at samfunnet nektes tilskudd fordi det har brutt et lovbestemt diskrimineringsforbud, se omtale av grunnlagene for å nekte tilskudd ovenfor i del 4.

Etter vigselen

Etter vigselen har vigsler følgende oppgaver:

- Meldingsdelen på blanketten «Prøvingsattest/melding om vigsel/vigselsbok» (Q-0309), skal fylles ut.
- Vigselsmeldingen skal sendes i bekreftet kopi til folkeregistermyndigheten innen tre dager.
- Originalversjon av blanketten utgjør tros- eller livssynssamfunnets dokumentasjon på vigselsbehandlingen og beholdes av vigsler. Dette utgjør vigselsboken som vigsler har ansvar for å føre og oppbevare. I praksis bør vigselsboken oppbevares i tros- eller livssynssamfunnets arkiv, og ikke privat av vigsler.
- En bekreftet kopi av meldingen gis til brudefolkene. Den utgjør en midlertidig vigselsattest. Folkeregisteret sender deretter en digital «Bekreftelse på registrering av inngått ekteskap». Bekreftelsen sendes til brudefolkene i Altinn. Personer som har reservert seg mot digital kommunikasjon vil motta den samme

bekreftelsen i posten. Attesten kan fås i norsk eller flerspråklig versjon.

- Ved behov kan brudefolkene bestille kopi av vigselfattesten med signatur og stempel. Kopien bestilles fra folkeregistemyndigheten her: [Vigselsattest – Skatteetaten](#).
- Dersom attesten skal brukes i utlandet, kan brudefolkene sende den til statsforvalteren for apostille eller til Utenriksdepartementet for legalisering. Les mer om dette på [skatteetaten.no](#).

Rundskriv og brosjyrer om inngåelse av ekteskap
Rundskriv 30/2021 Ekteskapsloven del 1 Inngåelse og oppløsning av ekteskap:

https://www2.bufdir.no/globalassets/global/nbbf/bufdir/rundskriv_30_2021_ekteskapsloven_del_1_inngaelse_og_oppløsning_av_ekteskap.pdf

På denne siden finnes det informasjon om ekteskap inngått i utlandet:

<https://www.regjeringen.no/no/tema/familie-og-barn/innsiktsartikler/ekteskap-og-samliv/mer-informasjon-om-ekteskap/id672620/>

Tvangsekteskap

Tvangsekteskap er en ekteskapsinngåelse der en eller begge ektefellene ikke har mulighet til å velge å forbli ugift uten å bli utsatt for vold, frihetsberøvelse, annen straffbar eller urettmessig atferd eller utilbørlig press. Tvangsekteskap er en form for vold i nære relasjoner og kan i praksis også innebære at den enkelte ikke har mulighet til å bryte en forlovelse eller et inngått ekteskap, eller velge en partner på tvers av familiens ønsker, uten å bli utsatt for represalier.

Tvangsekteskap kan ha ulike forløp. Noen unge kan bli utsatt for tvangsekteskap etter lengre tid med økende negativ sosial kontroll (se omtale i kap. 7). Andre opplever å bli tvangsgiftet uten å ha vært utsatt for negativ sosial kontroll under oppveksten. Tvangsekteskap gjennomføres både i Norge og i utlandet, men de fleste tvangsekte-

skap skjer under ferieopphold i utlandet. Det er vanskelig for norske myndigheter å hjelpe utsatte personer som befinner seg i utlandet.

Personer med utviklingshemming kan være spesielt utsatt for negativ sosial kontroll, vold og overgrep. Risikoen er ekstra stor i situasjoner der de er avhengige av andres hjelp i hverdagen og det kan være vanskelig å motsette seg andres ønsker. Personer med utviklingshemming kan ha vansker med å forstå hva et ekteskap innebærer. I flere tilfeller har kommende ektefeller ikke kjennskap til utviklingshemmingen. Det kan i praksis være et tvangsekteskap for begge parter.

Retten til selv å velge ektefelle er nedfelt i internasjonale konvensjoner. Å tvinge noen til å inngå ekteskap er forbudt ved norsk lov og krenker grunnleggende menneskerettigheter. Familiens tradisjon for eller ønske om å velge ektefelle for familiemedlemmer, går ikke foran den selvstendige rett den enkelte har til selv å velge ektefelle. Det er viktig at tros- eller livssynssamfunnet er oppmerksom på at tvangsekteskap er forbudt og straffbart i Norge. De som tvinger, eller forsøker å tvinge andre til å gifte seg, kan straffes med fengsel inntil 6 år, se straffeloven § 253. Det samme gjelder for personer som medvirker til tvangsekteskap.

Det er også viktig at tros- eller livssynssamfunnet og vigsleren er oppmerksom på at dersom foreldre inngår en avtale om at deres barn i framtiden skal inngå ekteskap, så vil ikke en slik avtale være bindende etter norsk lov. En forlovelse er generelt ikke bindende etter norsk lov.

Hvis noen er tvunget til å inngå ekteskap, kan de det gjelder reise sak for domstolen for å få ekteskapet kjent ugyldig eller få skilsmisse uten forutgående separasjon eller samlivsbrudd.

Det finnes ulike rådgivningstjenester og hjelpetiltak om hvordan avbryte tvangsekteskap. For linker og adresser, se heftets vedlegg 1. Det finnes også informasjon på nettsiden:

<https://www.imdi.no/om-integrering-i-norge/kunnskapsoversikt/negativ-sosial-kontroll-og-tvangsekteskap/>

Arrangerte ekteskap

Enkelte minoritetsgrupper fortsetter tradisjonen med å arrangere ekteskap for sine barn eller andre familiemedlemmer etter at de kommer til Norge. Arrangerte ekteskap er ikke i strid med norsk lov eller internasjonale konvensjoner. Det som strider mot norsk lov og internasjonale konvensjoner, er å bruke fysisk eller psykisk tvang for å få den ene eller begge parter til å inngå ekteskap mot sin vilje.

Det kan være uklare grenser mellom å arrangere ekteskap og å bruke tvang. Tros- eller livssyns-

samfunn der arrangerte ekteskap er vanlig blant medlemmene, oppfordres derfor til å formidle norsk og internasjonal lovgivning om tvangsekteskap til sine medlemmer.

Søskenbarneekteskap

Det er forbudt i Norge å inngå ekteskap mellom søskenbarn (fetter og kusine).

På helsenorge.no er det mulig å lese mer om risikoen ved å få barn når foreldrene er i slekt: <https://helsenorge.no/gravid/barn-nar-foreldrene-er-i-slekt>

Polygami

Det er ulovlig i Norge å være gift med to eller flere personer samtidig.

6

**Sammenslåing og deling av
tros- eller livssynssamfunn**

Tros- eller livssynssamfunn kan slå seg sammen, et samfunn kan tas opp i et annet samfunn, det kan deles opp i to eller flere samfunn eller det kan oppløses. I alle tilfeller oppstår det spørsmål om hva som skjer med medlemmene ved sammenlåing eller deling av tros- eller livssynssamfunn. Må medlemmene melde seg ut og inn på nytt? Eller vil medlemmene følge med? Det vil også oppstå spørsmål om hva som skjer med vigselfretten ved sammenlåing eller deling av samfunn.

Sammenslåing

Det står i trossamfunnsloven at kun medlemmer som «selv har meldt seg inn, eller som har blitt innmeldt av dem som har foreldreansvaret», kan være registrerings- og tilskuddstellende i tros- og livssynssamfunn utenom Den norske kirke. I [trossamfunnsforskriften](#) § 3 er det gitt en bestemmelse om unntak fra dette innmeldingskravet i forbindelse med sammenslåinger av tros- og livssynssamfunn. Når flere tros- eller livssynssamfunn har slått seg sammen til ett samfunn, er det ikke behov for ny innmelding fra medlemmer som var innmeldt i de respektive samfunnene forut for sammenslåingen.

Regelen vil gjelde både ved foreningsrettslige fusjoner (kategori I og II nedenfor) og når tros- eller livssynssamfunn kommer sammen i en paraplylignende konstellasjon (kategori III):

- I. Tros- eller livssynssamfunn A og B oppløses og stifter et nytt samfunn C --> medlemmene følger med uten behov for ny innmelding i C.
- II. Tros- eller livssynssamfunn A tas opp i B, og samfunn A oppløses dermed --> medlemmene følger med til samfunn B.
- III. Tros- eller livssynssamfunn A, B og C kommer sammen i en paraplylignende konstellasjon D --> medlemmene følger med uten behov for ny innmelding i D.

Konsekvenser for vigselfrett

Vigselfretten slutter automatisk hvis tros- eller livssynssamfunnet oppløses eller ikke lenger er

et registrert samfunn etter trossamfunnsloven. Vigselfretten kan derfor falle bort i ett eller flere av tros- eller livssynssamfunnene som slår seg sammen.

Sammenslåing I

Ved en sammenslåing av kategori I ovenfor vil vigselferne i samfunn A og B miste vigselfretten. For å få vigselfrett må samfunn C

- a. søke om å bli registrert som tros- eller livssynssamfunn etter trossamfunnsloven
- b. søke om godkjenning av vigselfritualet når registreringsøknaden har blitt godkjent
- c. søke om godkjenning av én eller flere vigselfere når vigselfritualet har blitt godkjent. (Det vil være mulig for samfunn C å søke om godkjenning av dem som var vigselfere i samfunn A og B, forutsatt at de ikke har meldt seg ut av C.)

Sammenslåing II

Ved en sammenslåing av kategori II ovenfor vil det kun være vigselferne i samfunn A som mister vigselfretten. Samfunn B kan søke om at de som var vigselfere i A, godkjennes som vigselfere i B, forutsatt at de ikke har meldt seg ut av B.

Sammenslåing III

Ved sammenslåing i form av en paraplylignende konstellasjon, samfunn D, (kategori III ovenfor) vil registreringen til samfunn A, B og C automatisk falle bort når registreringsøknaden til samfunn D blir godkjent. Vigselferne i A, B og C vil samtidig miste vigselfretten.

Hvis Bufdir senere godkjenner Ds vigselfritual, vil D kunne søke om at medlemmene som var godkjente vigselfere i samfunnene A, B og C, godkjennes som vigselfere på nytt. D kan også velge å søke om godkjenning av andre enn vigselferne i A, B og C. I perioden mellom statsforvalters registrering av D og en etterfølgende godkjenning av én eller flere vigselfere i D, vil det verken i A, B, C eller D kunne foretas vigselfer etter ekteskapsloven.

Deling

Trossamfunnsloven har ikke regler om deling av tros- og livssynssamfunn. Heller ikke annen lovgivning har regler om dette som kommer til bruk for tros- og livssynssamfunn. Det er imidlertid klart at tros- og livssynssamfunn – i likhet med andre foreninger – kan gjennomføre en deling. Hva som skjer med medlemmene ved deling, vil variere avhengig av hvordan samfunnet er organisert. Tros- eller livssynssamfunn er normalt organisert i en av de to følgende typene:

Organisasjonstype 1: organisasjoner hvor alle er medlem av samme (overordnede) enhet – som også kan være et resultat av sammenslåing av tidligere separate samfunn. Samfunn av denne typen kan deles i to underkategorier:

- a. samfunn som består av én menighet eller lignende enhet
- b. samfunn som består av flere menigheter eller lignende enheter

Organisasjonstype 2: «paraplylignende konstellasjoner» som kan deles i følgende underkategorier:

- a. samfunn med selvstendige underorganisasjoner, hvor alle medlemmene kun er medlem i de (lokale) underorganisasjonene, ikke sentralorganisasjonen (den overordnede paraplyorganisasjonen).
- b. samfunn der fysiske personer også kan være medlem av sentralorganisasjonen, i tillegg til og/eller i stedet for i en av underorganisasjonene.

Deling av organisasjonstype 1:

Ved deling av *organisasjonstype 1*, typisk ved at en gruppe medlemmer velger å melde seg ut av et tros- eller livssynssamfunn og stifte et nytt, følger det av trossamfunnsloven at bare personer som har meldt seg selv inn i det nye samfunnet, eller blitt innmeldt av de som har foreldreansvaret, vil kunne være tellende medlemmer i dette.

Hvis et tros- eller livssynssamfunn av *organisasjonstype 1* består av flere lokale menigheter eller

tilsvarende enheter, og én menighet eller enhet vedtar å tre ut og etablere seg som et eget tros- eller livssynssamfunn, følger ikke enhetens medlemmer automatisk med over til det nye samfunnet. I slike samfunn vil den enkeltes innmelding og medlemskap primært være i samfunnet – ikke i den underliggende enheten. Det vil typisk være medlemmenes bosted som avgjør hvilken lokal enhet de tilhører. Kun personer som har meldt seg inn i det nye tros- eller livssynssamfunnet, eller som har blitt innmeldt av de som har foreldreansvaret, vil være tellende medlemmer i dette. Medlemmene må i tillegg melde seg ut av samfunnet den underliggende enheten trådte ut av, for å unngå at det oppstår dobbeltmedlemskap.

Deling av organisasjonstype 2:

I paraplylignende konstellasjoner der den enkelte er medlem i tros- eller livssynssamfunnet i kraft av innmeldingen og medlemskapet i en medlemsorganisasjon, menighet eller tilsvarende enhet, vil medlemmene følge med dersom enheten trer ut av tros- eller livssynssamfunnet. De behøver ikke melde seg inn i enheten på nytt (den opprinnelige innmeldingen vil fortsatt gjelde), og de behøver heller ikke melde seg ut av den paraplylignende konstellasjonen for å unngå dobbeltmedlemskap. Medlemskapet i sistnevnte avsluttes på grunn av og samtidig med enhetens uttrede. Den paraplylignende konstellasjonen skal slette medlemmene i enheten som har trådt ut, fra sitt medlemsregister. Det foreligger ingen utmelding som skal registreres i henhold til trossamfunnsforskriften § 2 første ledd.

Legges et samfunn som er en del av en paraplylignende konstellasjon ned, vil ikke medlemmene i denne kunne overføres til andre samfunn. Den enkelte må selv melde seg inn i det samfunnet vedkommende eventuelt ønsker å tilhøre, for å kunne være tilskuddstellende etter trossamfunnsloven.

Ved oppløsning av en paraplylignende konstellasjon vil de som har vært direkte innmeldt i «sentralorganisasjonen» uten medlemskap i en

av enhetene som utgjorde konstellasjonen, stå uten medlemskap i et samfunn fra og med oppløsningstidspunktet, med mindre de da også er medlem i et annet samfunn.

Konsekvenser for vigselfrett

Deling av tros- og livssynssamfunn vil kunne få konsekvenser for eventuell vigselfrett.

En enhet som trer ut av samfunn A som har vigselfrett, for å etablere seg som et eget samfunn B, vil ikke ha vigselfrett. Vigselfretten følger med andre ord ikke med over i det nye samfunn B. For å få vigselfrett må B

- a. søke om å bli registrert som tros- eller livssynssamfunn etter trossamfunnsloven
- b. søke om godkjenning av vigselfritualet når registreringsøknaden har blitt godkjent
- c. søke om godkjenning av én eller flere vigselflere når vigselfritualet har blitt godkjent.

Hvorvidt den enkelte vigselfler mister vigselfretten i forbindelse en deling av et tros- eller livssynssamfunn, vil blant annet avhenge av hvilken organisasjonstype samfunnet som deles, er.

Organisasjonstype 1

Når en gruppe medlemmer, for eksempel medlemmene i én menighet i samfunnet, trer ut av et registrert samfunn A for å danne et nytt samfunn B, vil A beholde vigselfretten sin. Men er As vigselfler(e) i gruppen av medlemmer som melder seg ut for å danne B, må A peke ut og søke om godkjenning av nye vigselflere. Det kan ikke foretas vigselfler etter ekteskapsloven i A før det har fått godkjent minst én ny vigselfler. B må gå gjennom trinnene a til c ovenfor for å få vigselfrett.

Hvis et tros- eller livssynssamfunn A som består av én menighet, oppløses og deles i to helt nye samfunn/menigheter B og C, vil samtlige vigselflere i A miste vigselfretten. Både B og C må gå gjennom trinnene a til c ovenfor for å få vigselfrett.

Organisasjonstype 2

Trer en underorganisasjon A ut av en paraplylignende konstellasjon B, vil vigselfretten være koblet til B. Medlemmer i A som har vært vigselflere i B, og som følger med A ut av B, mister vigselfretten fordi de ikke lenger er medlem i B. Melder de seg samtidig ut av A og inn i B eller i én av dens underorganisasjoner, vil de kunne beholde vigselfretten.

7

**Annen nyttig informasjon
og relevant regelverk**

Tros- og livssynssamfunn kan spille en betydelig rolle både i samfunnet og for sine medlemmer. Nedenfor gjøres det rede for enkelte spørsmål tros- og livssynssamfunn bør kjenne til i sin virksomhet og kontakt med medlemmene. Flere av punktene handler om forhold som kan gi grunnlag for å nekte registrering og tilskudd, og er også omtalt foran under del 3.

Forbud mot diskriminering

Etter likestillings- og diskrimineringsloven er det forbudt å diskriminere på grunn av kjønn, graviditet, permisjon ved fødsel eller adopsjon, omsorgsoppgaver, etnisitet, religion, livssyn, funksjonsnedsettelse, seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk, alder eller kombinasjoner av disse grunnlagene. Med diskriminering menes usaklig forskjellsbehandling. Likestillings- og diskrimineringsloven gjelder på alle samfunnsområder, men loven håndheves ikke i familielivet og i andre rent personlige forhold. Arbeidsmiljølovens kapittel 13 har også regler om diskriminering. Begge lovene er relevante for tros- og livssynssamfunn.

Den som mener seg utsatt for diskriminering, kan klage til Diskrimineringsnemnda. Kommer nemnda til at klageren i saken ikke har blitt diskriminert, vil nemnda avsi en uttalelse om dette. En slik uttalelse er endelig og kan ikke bringes inn for domstolene. Dersom nemnda kommer til at klageren har blitt utsatt for diskriminering, vil nemnda fatte et vedtak om dette. Et vedtak fra nemnda kan bringes inn for domstolene innen søksmålsfristen på 3 måneder. Personen som har blitt diskriminert, kan ha krav på oppreisning og/eller erstatning. Nemnda kan ilegge oppreisning i saker innenfor arbeidslivet og erstatning i enkle saksforhold. I andre tilfeller må slike krav fremmes for de alminnelige domstolene.

Likestillings- og diskrimineringsombudet gir veiledning om lovverket og skal være en pådriver for å fremme likestilling og hindre diskriminering i samfunnet. Ombudet arbeider blant annet med

å avdekke diskriminering i samfunnet og med å formidle kunnskap om likestillingsarbeid til aktuelle aktører. Har du spørsmål om rettigheter eller plikter etter likestillings- og diskrimineringsloven, kan du ta kontakt med ombudet, se www.ldo.no.

Forbudet mot diskriminering gjelder i utgangspunktet på alle områder. Det betyr at loven må følges overfor de som er ansatt eller søker jobb i tros- eller livssynssamfunnet eller i en virksomhet som drives av trossamfunnet. Loven må også følges når det gjelder andre aktiviteter i regi av trossamfunnet. Det er tillatt å forskjellsbehandle på grunn av religion og livssyn i forbindelse med selve religionsutøvelsen i trossamfunnet.

Lovlig forskjellsbehandling

Ikke all forskjellsbehandling er diskriminering. Direkte forskjellsbehandling kan være tillatt dersom forskjellsbehandlingen har et saklig formål og er nødvendig for å oppnå formålet. I arbeidsforhold er direkte forskjellsbehandling bare tillatt dersom egenskapen har avgjørende betydning for utøvelsen av arbeidet eller yrket. For at forskjellsbehandlingen skal være lovlig må den heller ikke være uforholdsmessig inngripende overfor den eller de som rammes.

For eksempel kan trossamfunn i visse tilfeller behandle personer ulikt hvis dette er religiøst begrunnet, og det er nødvendig for å oppfylle trossamfunnets religiøse formål. Trossamfunn kan forbeholde stillinger og verv for menn dersom det er begrunnet i den religiøse lære. Kvinner som er ansatt i et tros- eller livssynssamfunn, skal ha samme vern og vilkår som menn i samme posisjon i samfunnet.

Arbeidsmiljøloven

Arbeidsmiljøloven har forbud mot diskriminering i ansettelsesforhold på grunn av politisk syn, medlemskap i arbeidstakerorganisasjon og alder.

Arbeidsmiljøloven har også regler om varsling. Virksomheter med minst fem ansatte skal ha rutiner for intern varsling. Også virksomheter

med færre ansatte skal ha slike rutiner dersom forholdene i virksomheten tilsier det. Mer informasjon om varsling og varslingsrutiner finnes på Arbeidstilsynets nettsider: <https://www.arbeidstilsynet.no/tema/varsling/virksomheten-skal-ha-rutiner-for-intern-varsling/>

Religions- og livssynsutøvelse for personer med nedsatt funksjonsevne

Likestillings- og diskrimineringsloven har forbud mot diskriminering på grunn av nedsatt funksjonsevne. Loven har også regler om at bygninger, IKT-løsninger og andre fysiske omgivelser skal kunne brukes av alle, så langt det ikke medfører en uforholdsmessig byrde for virksomheten. Tros- og livssynssamfunn skal derfor sørge for at forsamlingslokalene så langt som mulig er tilgjengelige også for funksjonshemmede.

Politiattest for personer med oppgaver og ansvar for barn i trossamfunnet

Trossamfunnsloven § 20 gir adgang til å innhente politiattest (barneomsorgsattest) for personer som skal utføre oppgaver overfor mindreårige i tros- og livssynssamfunn. En tilsvarende bestemmelse finnes i politiregisterforskriften § 34-1, som gjelder generelt for alle frivillige organisasjoner, inkludert tros- og livssynssamfunn.

Tros- og livssynssamfunn kan bruke en av disse hjemlene for å kreve at personer som har eller skal ha oppgaver og ansvar for barn eller personer med utviklingshemming i trossamfunnet, legger fram politiattest. På politiets nettsider finnes informasjon om hva som kreves av den som ber om politiattest og den som skal søke politiattest. På nettsiden er det også mulighet til å levere søknad om politiattest.

<https://www.politiet.no/tjenester/politiattest/>

Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité (NIF) har for eksempel vedtatt at alle idrettslag skal kreve politiattest fra personer som utfører oppgaver for idrettslaget som innebærer et tillits- eller ansvarsforhold overfor mindreårige eller personer med utviklingshemming. Formålet er å beskytte mot seksuelle overgrep. NIF har utarbeidet en veileder for innhenting og håndtering av politiattester. Veilederen finnes her:

[Politiattest \(idrettsforbundet.no\)](https://www.nif.no/om-nif/politiattest)

Frivillighet Norge har også utarbeidet en veileder for organisasjoner som skal innhente politiattester fra sine frivillige og/eller ansatte. Denne finnes her:

<https://www.frivillighetnorge.no/verktoy/ha-det-formelle-i-orden/politiattester>

Taushetsplikt, avvergeplikt og forebygging av vold og overgrep

Taushetsplikten

Taushetsplikten etter straffeloven § 211 omfatter blant annet «prester i Den norske kirke, prester og forstandere i registrerte trossamfunn» og «disses hjelpere». Brudd på bestemmelsen kan straffes med fengsel inntil ett år. Taushetsplikten skal verne om tillitsforholdet mellom enkeltmennesker og yrkesutøvere som er tildelt særlige funksjoner i samfunnet.

Etter den tidligere trossamfunnsloven (lov om trødomssamfunn og ymist anna fra 1969) var «prest eller forstander» den som hadde lovbestemte oppgaver i trossamfunnet. De lovbestemte oppgavene som presten/forstanderen skulle utføre, var å behandle, registrere og attestere inn- og utmeldinger og føre medlemsregisteret, og å være vigsler dersom trossamfunnet hadde et godkjent vigselritual.

Trossamfunnene valgte selv hvem de ville ha som prest/forstander, men vedkommende måtte bli godkjent av statsforvalteren. Presten/forstanderen måtte ikke være en religiøs leder og/eller utføre sjelesorg eller andre oppgaver knyttet til trosutøvelsen i trossamfunnet. Vedkommende måtte avgi en erklæring om at han eller hun skulle «gjera samvitsfullt alle gjeremål som er lagde til tenesta i eller med heimel i lov». Fant statsforvalter at hen oppfylte kravene, ble det utstedt en attest om at erklæringen var godtatt. Presten/forstanderen var dermed godkjent av statsforvalter. Godkjente prester/forstandere sto under samme ansvar som ansatte i statens eller en kommunes tjeneste når det gjaldt de lovpålagte oppgavene. Det betød blant annet at prester/forstandere også hadde taushetsplikt om det de fikk vite om noens personlige forhold i forbindelse med de lovbestemte oppgavene, se forvaltningsloven § 13 første ledd nr. 1, og at de kunne straffes med bøter eller fengsel for brudd på denne taushetsplikten.

Den nye trossamfunnsloven viderefører ikke stillingen som «prest eller forstander i registrerte trossamfunn». I trossamfunn utenom Den norske kirke er det derfor uklart hvem som er bundet av lovpålagt taushetsplikt for betroelser og opplysninger mottatt etter den nye trossamfunnsloven trådte i kraft 1. januar 2021.

Hvem som var eller hadde vært godkjente prester/forstandere da den tidligere trossamfunnsloven ble opphevet 1. januar 2021, hersker det ikke usikkerhet om.

Disse er utvilsomt omfattet av taushetsplikten etter straffeloven § 211 når det gjelder betroelser de mottok mens de var en godkjent prest/forstander i et registrert trossamfunn etter den tidligere trossamfunnsloven. De har også taushetsplikt etter forvaltningsloven om personlige forhold de fikk vite om i forbindelse med sine lovpålagte oppgaver, blant annet om hvem som er medlem i trossamfunnet. Hvorvidt taushetspliktene gjelder for eventuelle betroelser mottatt eller personlige forhold de har fått kjennskap til etter 1. januar 2021, er mer uklart.

Når det gjelder «prester eller forstandere», er det en forutsetning at disse tilhører sammenslutninger som er «registrerte trossamfunn», for at man skal falle inn under bestemmelsens rekkevidde.

Med «disses hjelpere» siktes det til personer som yter bistand til personer med et slikt yrke som det er vist til i § 211. For å bli regnet som hjelper kreves det ikke en formalisert tilknytning eller et bestemt ansettelsesforhold. Det er tilstrekkelig at eksempelvis en prest har bedt om bistand i en eller flere saker der presten selv ville vært underlagt taushetsplikt etter bestemmelsen.

Taushetsplikten gjelder så langt plikten til å avverge straffbare forhold i straffeloven § 196 (allmenn avvergelsesplikt) og § 226 (avverge uriktig tiltale eller domfellelse) ikke inntre. Taushetsplikten gjelder heller ikke dersom den som har krav på hemmelighet, samtykker i at hemmeligheten formidles videre.

Avvergingsplikten

Avvergingsplikten er en plikt enhver har til å forsøke og hindre at alvorlige straffbare handlinger finner sted, for eksempel ved å melde fra til politiet. Bestemmelsen i straffeloven § 196 gir en plikt til å avverge bestemte straffbare forhold. Alle har denne avvergingsplikten, inkludert religiøse ledere og andre ansatte eller frivillige i tros- og livssynssamfunn. Er det ikke mulig å oppfylle avvergingsplikten uten å bryte en lovpålagt eller annen taushetsplikt, må taushetsplikten vike for avvergingsplikten.

Straffeloven § 196 første ledd bokstav a til c angir en uttømmende oppregning av hvilke straffbare handlinger avvergingsplikten omfatter. Plikten gjelder eksempelvis ved følgende lovbrudd: deltakelse mv. i voldelig sammenslutning med politiske mål (§ 129), terrorhandlinger og terrorforbund (§ § 131 og 133), tvangsekteskap og ekteskap med noen under 16 år (§ § 253 og 262), grov frihetsberøvelse og grov menneskehandel (§ § 255 og 258), grov kroppsskade (§ 274), voldtekt (§ 291), drap (§ 275), mishandling i nære relasjoner (§ 282),

kjønnslemlestelse (§ 284) og seksuelle overgrep mot barn (§ § 299 og 303).

Avvergingsplikten forutsetter at det fortsatt er mulig å forhindre den straffbare handlingen eller følgene av den. Dersom lovbruddet allerede er begått og det ikke lenger er noen følge av lovbruddet å forebygge, gjelder ikke avvergingsplikten.

I dinutvei.no – Nasjonal veiviser ved vold og overgrep finnes mer informasjon om avvergingsplikten:

<https://dinutvei.no/fagpersoner/418-generell-avvergeplikt-etter-straffeloven-196>

[På nettsiden plikt.no, som er utarbeidet av Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress \(NKVTS\) ved dinutvei.no, på oppdrag av Justis- og beredskapsdepartementet, finnes dert også god informasjon om avvergingsplikten:](#)

<https://plikt.no/>

Mishandling i nære relasjoner

Mishandling eller vold i nære relasjoner rammes av straffelovens §§ 282 og 283. Når en person blir utsatt for vold fra noen personen kjenner godt eller har tillit til, så kalles det vold i nære relasjoner. Nære relasjoner er medlemmer i en husstand eller nær familie, som samboer, ektefelle (også fraskilt), mor, far, barn og andre i vedkommendes omsorg. Vold omfatter ikke bare fysisk vold, men kan også omfatte trusler eller psykisk vold. Det hender at personer som utøver vold i nære relasjoner kan begrunne dette med henvisning til religiøse tekster, påbud eller kulturelle tradisjoner. For ofre for vold i nære relasjoner kan dette være en stor belastning, og kan gjøre det vanskelig å varsle om overgrep. Det er imidlertid ulovlig etter norsk rett, og religiøse eller kulturelle tradisjoner fritar ikke for straffeansvar.

Nettressursen dinutvei.no

[Dinutvei.no](https://dinutvei.no) er en nasjonal veiviser og nettportal til hjelpetilbud, informasjon og kunnskap om vold i

nære relasjoner, voldtekt og andre seksuelle overgrep.

Vold i nære relasjoner, overgrep og voldtekt kan ramme mennesker uansett alder og kjønn. Ikke alle vet hva slags hjelp de kan få eller hvor hjelpen finnes. Mange ønsker også mer kunnskap om vold og overgrep. [Dinutvei.no](https://dinutvei.no) gir oversikt over ulike hjelpetilbud, der man er over hele landet. På dinutvei.no finner du også informasjon, fagstoff og en spørsmål-og-svartjeneste, hvor du kan stille spørsmål og få svar anonymt.

Nettportalen gir oversikt og informasjon til utsatte for vold, overgrep og voldtekt, pårørende og bekymrede, de som utøver vold og til fagpersoner. Her finnes det også informasjon om negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse. Portalen er en del av regjeringens innsats for å forebygge vold i nære relasjoner.

[Dinutvei.no](https://dinutvei.no) er utviklet av Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS) i samarbeid med Regionale ressursentre om vold og traumatisk stress og selvmordsforebygging (RVTS), Krisesentersekretariatet og Norske kvinners sanitetsforening (N.K.S) på oppdrag fra Justis- og beredskapsdepartementet. Nettadressen er:

<https://www.dinutvei.no/>

Felles uttalelse fra Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn

Religions- og livssynslederforumet i Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn, som omfatter ledere fra de fleste tros- og livssynstradisjoner i Norge, kom våren 2023 med en felles uttalelse der de fordømmer vold i familien og nære relasjoner. Lederne uttaler:

Vold utført av ofrenes nærmeste er et alvorlig brudd på menneskerettighetene, en krenkelse av menneskeverdet og et samfunnsproblem som forekommer på tvers av alle samfunnslag, kulturelle og religiøse grupper. Alle kan rammes, både kvinner og menn,

voksne og barn. Forskning viser at den farligste volden oftest rammer kvinner.

Vi ønsker å understreke at denne typen vold kan også inngå i et mønster av negativ sosial kontroll, og at det derfor er viktig å være oppmerksom på hvorvidt kultur og religion misbrukes til å legitimere slik vold.

Alle former for vold mot mennesker er uakseptabelt, uavhengig av kultur eller religion. Familier er én sentral byggestein i alle religioner og livssyn. Alle, men særlig barn, skal være trygge innenfor hjemmets fire vegger. Å utøve vold i familien er også å vise ringakt mot denne grunnleggende institusjonen. Ledere i tros- og livssynssamfunn har et ansvar for å slå ned på denne typen adferd og ta et oppgjør med forestillinger om ære og tradisjon som brukes til å rettferdiggjøre voldsbruk i hjemmet.

Det finnes inspirasjon og veiledning i mange religioner for å fremme kjærlighet, respekt og likeverd i nære relasjoner. Vi oppfordrer derfor alle religiøse ledere og livssynsfelleskap til å arbeide aktivt for å bekjempe familievold, og å utvise nulltoleranse på dette feltet. Vi oppfordrer også politikere til å sette dette alvorlige samfunnsproblemet på dagsorden.

Som individer i samfunnet har vi alle et ansvar for å bidra til å bekjempe vold i nære relasjoner. Vi må stå sammen for å sikre at alle har rett til å leve sine liv uten frykt for voldsutøvelse fra sine nærmeste. Vi oppfordrer derfor hver enkelt til å være oppmerksomme på og engasjere seg i kampen mot denne typen vold.

Som en del av arbeidet med å forebygge vold og overgrep, bør tros- og livssynssamfunnene utarbeide interne retningslinjer, strategiplaner eller lignende. En del av planen kan for eksempel innebære å gi informasjon og opplæring til ansatte og frivillige. Dette bør inkludere opplæring i de forhold som rammes av avvergingsplikten (blant annet grov legemsbeskadigelse, voldtekt, incest og alle seksuelle handlinger med barn under 16 år, kjønnslemlestelse samt vold eller mishandling i nære relasjoner). Det kan for eksempel også innebære at det finnes en tillitsperson i samfun-

net som volds- og overgrepsofsatte kan henvende seg til.

Negativ sosial kontroll og æresrelatert vold

Negativ sosial kontroll handler om press, oppsyn, trusler eller tvang som systematisk begrenser noen i sin livsutfoldelse eller gjentatte ganger hindrer dem i å ta selvstendige valg om eget liv og fremtid. Dette gjelder for eksempel den enkeltes selvbestemmelse over egen identitet, kropp og seksualitet, frihet til å velge venner, fritidsaktiviteter, religion, påkledning, utdanning, jobb, kjæreste og ektefelle, og til å be om helsehjelp. I vurderingen av om et handlingsmønster utgjør negativ sosial kontroll, skal det tas hensyn til den kontrollerte partens alder og utvikling, samt til prinsippet om barnets beste.

Negativ sosial kontroll utøves også overfor barn og voksne over landegrensene. Familier i Norge kan være utsatt for press fra slektninger i opprinnelseslandet når det gjelder alt fra oppdragelse til beslutninger om ekteskap. Foreldrestøtte og veiledning i godt foreldreskap, og informasjon om lovverk og konsekvenser ved lovbrudd er viktige tiltak for å hjelpe foreldre i Norge til å stå imot slikt press.

[Kompetanseteamet mot negativ sosial kontroll og æresrelatert vold](#)

mottar henvendelser fra barn og unge i trossamfunn som blir utsatt for negativ sosial kontroll. Også voksne kan bli utsatt for negativ sosial kontroll.

Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn har laget et [kursmateriale](#) for tros- og livssynssamfunn om negativ sosial kontroll. Tros- og livssynssamfunn oppfordres til å gjøre bruk av dette kursmaterialet og vurdere behovet for å etablere retningslinjer og opplæring internt om negativ sosial kontroll. Kursmaterialet er utviklet med tilskudd fra Integrerings- og mangfoldsdirektoratet og består av fire e-bøker. Kursene tar opp både religiøst begrunnet negativ sosial kontroll og den konstruktive rollen tros- og livssynssamfunn spiller for enkeltindivid og storsamfunn, med legi-

timitet og innenfraperspektiv. Materialet består også av en veileder som gir innføring og tips, samt en ledsagertekst som inneholder begrepsforklaringer og oversikt over hjelpetilbud. Materialet er oversatt til amharisk, arabisk og urdu (lenker finnes på siste side av hver av kursets fire deler). Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn gir selv kurs, og kurser andre i bruken av materialet.

Æresrelatert vold er vold utløst av familiens eller gruppens behov for å ivareta eller gjenopprette ære og anseelse. Dette forekommer i familier og grupper hvor individet forventes å innordne seg kollektivet, og hvor patriarkalske æresnormer står sterkt. Alle familiemedlemmene har et ansvar for at familien og gruppen har et godt rykte. Jenter og kvinner er særlig utsatt fordi familiens eller gruppens ære er knyttet til kontroll av kvinners seksualitet, og fordi uønsket adferd kan påføre hele familien eller gruppen skam.

Æresrelatert vold kan omfatte flere handlinger som negativ sosial kontroll og tvangsekteskap, men også andre voldsuttrykk som nedverdigelser, trusler, utstøtelse og annen psykisk vold, fysisk vold og drap.

Du kan lese mer om disse temaene i handlingsplanen [Frihet fra negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse \(2021–2024\)](#). (Det vil bli lansert en ny handlingsplan mot negativ sosial kontroll og æresrelatert vold i 2025. Informasjonen i denne veilederen vil bli oppdatert i etterkant av framleggelsen.)

Flere nettressurser om negativ sosial kontroll og æresrelatert vold finnes her:

[Negativ sosial kontroll – Dinutvei.no](#)

[Negativ sosial kontroll og æresrelatert vold – regjeringen.no](#)

[Nora | IMDi](#) – om negativ sosial kontroll og æresrelatert vold for både ungdom og ansatte i hjelpe-tjenestene

[Endringsagenter.no](#) – for ressurspersoner som ønsker å styrke sin fagkompetanse innen negativ sosial kontroll og æresrelatert vold

Kjønnslemlestelse

Kjønnslemlestelse er ulike typer av inngrep som skader en kvinnes kjønnsorgan, og som kan ha store fysiske og psykiske konsekvenser for den som er utsatt. Kjønnslemlestelse kan blant annet føre til infeksjoner, kroniske smerter, seksuelle problemer, fødselskomplikasjoner og økt fare for dødfødsler.

Kjønnslemlestelse er særlig utbredt i enkelte afrikanske land og i noen land i Midtøsten. Praksisen er en sosial norm som bygger på en rekke kulturelle og sosiale forestillinger. Det kan handle om seksualitet, tilhørighet, estetikk, kjønn og religion.

Det finnes ikke sikre tall på omfanget av kjønnslemlestedede som bor i Norge, men en andel gruppe jenter og kvinner som har innvandret fra Eritrea, Etiopia, Gambia, Sudan og Somalia er blitt kjønnslemlestet før de flyttet til Norge. Det er grunn til å tro at kjønnslemlestelse av barn og unge også kan forekomme i forbindelse med utenlandsreiser, men dette er det lite kunnskap om.

Kvinnelig omskjæring eller kjønnslemlestelse er forbudt etter straffelovens §§ 284 og 285 om forbud mot kjønnslemlestelse og kan straffes med fengsel. Medvirkning straffes på samme måte. Straffeforbudet gjelder også når overgrepet utføres i utlandet. Kjønnslemlestelse eller kvinnelig omskjæring er en form for vold i nære relasjoner. Kjønnslemlestelse er et ødeleggende inngrep på kvinnelige kjønnsorganer, som ofte påfører kvinner kroniske underlivsplager. De som utfører eller forsvarer kvinnelig omskjæring begrunner ofte praksisen med religiøse og kulturelle tradisjoner. Praksisen er like fullt ulovlig og straffbar.

Religiøse ledere kan møte utfordringer knyttet til temaet gjennom samtale med ofre for kjønnslemlestelse eller potensielle overgripere. Avvergesplikten gjelder uten hensyn til taushetsplikt.

Nasjonalt kunnskapssenter for vold og traumatisk stress (NKVTS) har utarbeidet en veileder på nett for de som møter jenter eller kvinner som er utsatt for kjønnslemlestelse i arbeidet sitt. I veiviseren er det informasjon om hvordan føre samtaler om tema, og ulike hjelpemidler og kontaktinstanser for rådgivning. På denne nettsiden finner du også brosjyrer om tema på flere språk, som for eksempel engelsk, fransk, somali, tigrinja, amharisk og arabisk. Veilederen finnes på følgende nettside:

<https://kjonnslemlestelse.nkvts.no/>

Radikalisering og voldelig ekstremisme

Religion og tro kan spille en rolle i radikaliseringprosesser og det er viktig at tros- og livssynssamfunn, og særlig ledere i samfunnene, har kunnskap om radikalisering og voldelig ekstremisme. Sammenhengen mellom radikalisering og voldelig ekstremisme er kompleks og variert, og er avhengig av kontekst og individuelle faktorer. Kunnskap om veien inn i radikalisering er viktig, både for å kunne forebygge, og for å hjelpe mennesker ut.

Radikalisering kan være rettet mot høyre eller venstresiden. Den kan være styrt av ideologi, politikk eller religion. Radikalisering handler om at personer gradvis tar avstand fra samfunnets demokratiske prinsipper og samtidig rettferdiggjør bruk av trusler og vold for å nå sine mål. Vold som blir begått med ideologiske, religiøse eller politiske mål betegnes som voldelig ekstremisme.

Radikalisering: En dyptgående prosess

Radikalisering er en dynamisk og ofte gradvis prosess der enkeltpersoner omfavner radikale ideologier. Dette kan omfatte politiske, sosiale eller religiøse overbevisninger som går på tvers av det som er akseptabelt innenfor samfunnet. Prosessen innebærer vanligvis flere stadier, inkludert eksponering for radikale ideer, aksept av disse ideene som en del av ens identitet, og til slutt mobilisering til handling. I prosessen kan personen bli utsatt for større eller mindre grad av press og påvirkning fra enkeltpersoner og miljø. For enkelte kan prosessen resultere i planlagt

eller impulsiv handling, mens andre vil stoppe opp eller snu underveis.

Voldelig ekstremisme: Overgangen til handling

Voldelig ekstremisme representerer den mest alvorlige fasen av radikalisering, hvor enkeltpersoner eller grupper går fra å omfavne radikale ideer til å iverksette voldelige handlinger. Dette kan inkludere terrorangrep, vold mot enkeltpersoner eller forsøk på å destabilisere samfunnet. Motivasjonen bak voldelig ekstremisme kan variere, fra politisk eller religiøs agenda til hevnmotiv eller opplevelsen av en trussel mot ens identitet.

Veien inn i radikalisering

Mange faktorer kan bidra til radikalisering, og det er sjelden én enkelt årsak. Sosiale faktorer som utenforskap, økonomisk ustabilitet og politisk uro kan spille en rolle. Ideologiske faktorer, inkludert religiøs eller politisk frustrasjon, kan også være medvirkende. Personlige faktorer som søken etter identitet og opplevelsen av marginalisering kan ytterligere forsterke radikaliseringprosessen.

Tegn på radikalisering

Bekymring kan vekkes når vi ser at noen forandrer seg. De kan få et nytt nettverk, nye interesser, endret livsstil, fremtoning og nye fremtidsplaner. Ser du bekymringsfulle endringer, bør du agere, ikke avvente.

Hva som til enhver tid er bekymringstegn, vil henge sammen med strømninger i samfunnet og politiske føringer. Fellesnevneren for hva som bør vekke vår bekymring, er likevel en tydelig endring: av miljø, interesser, sosial tilhørighet, væremåte og fremtoning.

Endringen kan være personens forsøk på å håndtere egen sårbarhet. Å ikle seg symboler kan gi den som er marginalisert en opplevelse av å være beskyttet og en identitet. Ny sosial omgangskrets kan gi personer som føler utenforskap en følelse av fellesskap og tilhørighet. Endret fremtoning kan gi den som opplever lite mestring en følelse av selvsikkerhet og opplevelse av kontroll.

Hva ligger bak ekstreme ytringer?

Et vanlig bekymringstegn er ekstreme ytringer. Slike ytringer kan virke skremmende og provoserende, men det er viktig å huske at få likevel ender opp med å ty til vold. Ekstreme ytringer kan handle om et ønske om oppmerksomhet, generell frustrasjon eller en følelse av avmakt.

Uavhengig av årsaken kan ekstreme holdninger bli forsterket i møte med andre med lignende holdninger, og i et «ekkokammer» av likesinnede kan ideer få retning og bli til mer enn snakk.

Gå i dialog, selv om det er utfordrende

Dialog i stedet for konfrontasjon er sentralt for å komme i posisjon for å oppnå endring. Ofte er det slik at atferden ikke endres av seg selv. Det kreves støtte fra omgivelsene for å finne motivasjon til å gjennomføre endringer.

Dersom alle i omgivelsene har en «vente og se»-holdning, kan utviklingen gå i retning av radikaliserings og ekstremisme. Vi vet at dialog som motiverer til endring, kan forebygge og hindre ytterligere radikaliserings.

Hatefulle eller rasistiske ytringer trenger ikke å bety starten på en radikaliseringsprosess, men likevel er det et klart bekymringstegn som må tas på alvor.

Undersøk bekymringstegn

Selv om kunnskapsgrunnlaget er noe begrenset, vet vi at det finnes typiske tegn som er bekymringsfulle. Undersøk nærmere om du oppdager noen av disse bekymringstegnene:

- Ekstreme ytringer og hatretorikk
- Legitimering av vold for å nå politiske, religiøse eller ideologiske mål
- Intoleranse eller fiendebilde «vi og dem»
- Uttalt mistillit til myndigheter og institusjoner
- Utseende og symbolbruk
- Ekstrem digital fremtoning
- Tilhørighet i ekstreme grupper
- Endrer sosialt nettverk og omgangskrets
- Ensidighet

Hva skal du gjøre?

Det er lett å bli lammet når bekymringen oppstår. Hvordan uttrykker du din bekymring? Ta tak i det du konkret ser. Hvis din bekymring gjelder bytte av omgangskrets, utforsk dette:

- «Jeg ser du er mye sammen med en ny gjeng. Hvem er de?»
- Hvis bekymringen omhandler ytringer, still utforskende spørsmål om disse: «Hva er det som gjør at du tenker dette?»
- Gå i dialog og vær nysgjerrig.

Ikke stå alene i bekymringen din

Det er viktig å forstå motivasjonen bak atferden. Del bekymringen og drøft mulige strategier med kollegaer og relevante kommunale instanser, som STL eller lokalt politi.

Mange ulike aktører jobber med tematikken på kommunalt, regionalt eller nasjonalt nivå. Bekymring kan drøftes anonymt. De regionale ressursentrene om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging (RVTS) kan bistå og vise vei.

Tros- og livssynssamfunn er viktige samarbeidspartnere for det offentlige i forebyggingen av radikaliserings og voldelig ekstremisme. Ekstremismekommisjonen (NOU 2024: 3 Felles innsats mot ekstremisme: Bedre vilkår for det forebyggende arbeidet) anbefaler at sivilsamfunnet, inkludert tros- og livssynssamfunn, i større grad bør involveres i det forebyggende arbeidet mot radikaliserings og ekstremisme på lokalt, regionalt og nasjonalt nivå. Kommisjonen peker på at trossamfunn har «tilbud til lokalmiljøet som bidrar i det forebyggende arbeidet. Trossamfunnene kan blant annet tilby samlende aktiviteter, inkludering og tilhørighet». Ekstremismekommisjonen er også opptatt av at ledere i trossamfunn, idrettslag og frivillige organisasjoner må få mer kunnskap om radikaliserings og ekstremisme. Barne- og familiedepartementet arbeider med å få tilrettelagt for dette temaet som et selvstendig kurstilbud eller som del av et større kursopplegg.

Nettsiden radikaliserings.no har lenge vært en viktig nettressurs for hjelp, råd eller kunnskap om radikaliserings og voldelig ekstremisme. Faginnholdet på radikaliserings.no er nå innlemmet i RVTS' nettsted utveier.no:

[Forebygging av ekstremisme og radikaliserings | Et nettsted fra RVTS](#)

Utveier.no er for alle som søker kunnskap om forebygging av utenforskap og håndtering av radikaliserings og voldelig ekstremisme. Informasjonen over er hentet fra utveier.no.

Arbeids- og oppholdstillatelse for religiøse ledere

Mange trossamfunn i Norge kan være avhengig av å hente kvalifiserte religiøse ledere fra utlandet.

Informasjon om lowerket knyttet til arbeids- og oppholdstillatelse for religiøse ledere og hvordan søke, kan fås hos Utlendingsdirektoratet som forvalter dette regelverket.

Mer informasjon: <http://www.udi.no/>

Gravlegging og gravplasser

Gravplasslovens hovedregler

På de offentlige gravplassene skal det være plass til alle. Gravplassloven § 1 første ledd sier at gravlegging skal skje med respekt for avdødes religion eller livssyn. Dette er en såkalt fanebestemmelse som er konkretisert i enkelte av reglene i [gravplassloven](#) og [gravplassforskriften](#), men som også skal påvirke tolkningen av de øvrige reglene.

Utgangspunktet er at alle innbyggere skal kunne gravlegges på de offentlige gravplassene. Derfor skal gravplassmyndigheten tilby graver tilpasset religiøse og livssynsmessige behov. Derfor aksepterer vi symboler knyttet til andres tro eller livssyn

på nabograven. Det skal være mulig for avdøde å bli gravlagt på en gravplass i kommunen hen bodde i. Dersom gravplassmyndigheten i kommunen ikke kan tilby en tilpasset grav, skal den sørge for en slik grav i en annen kommune. Dette er det gravplassmyndigheten i hjemkommunen som betaler for, se gravplassloven § 6 andre ledd.

Det er normalt ønsket at graver tilrettelagt etter muslimsk gravleggingsskikk har en særskilt retning i forhold til Mekka. Retningen er også viktig i jødedommen og i kristen tradisjon. I praksis er det ikke nødvendigvis slik at offentlige gravplasser har kistegraver i noen særskilt retning.

Gravplassmyndigheten skal tilby *graver* tilpasset religiøse og livssynsmessige behov. Etter loven er det ikke noe krav om at gravplassmyndigheten skal tilby *egne felt eller områder* for de ulike religioner, trosretninger eller konfesjoner. Noen steder er det etabert felt eller områder for egne grupper fordi gravplassmyndigheten har tenkt det var ønskelig. I en undersøkelse fra 2023 svarte 42 prosent av gravplassmyndighetene at de har felt for særskilt tilrettede graver og bare 36 prosent at de ikke har tilrettede graver. 57 prosent har graver tilrettelagt etter muslimsk gravleggingsskikk.

Gravplassmyndigheten har ikke ansvar når det gjelder askespredning. Det må søkes om tillatelse til askespredning i hvert enkelt tilfelle, se nærmere nedenfor.

Ved etablering av en ny gravplass skal tros- og livssynssamfunn som er virksomme på stedet gis mulighet til å gjennomføre en seremoni (innvielse), se gravplassloven § 5.

Hovedregelen er at gravlegging skjer i kiste, men gravplassforskriften § 28 andre ledd gir mulighet til å gjøre unntak fra dette. Det er dermed mulig å gjennomføre gravlegging uten kiste, bl.a. i samsvar med visse muslimske tradisjoner. Ved kremasjon er det teknisk umulig å ikke bruke kiste på grunn av varmen og viktigheten av en trygg og forutsigbar innføring i ovnen.

Trossamfunnsloven § 21 gir hjemmel til å tillate at tros- eller livssynssamfunn etablerer egen gravplass. Det kan settes vilkår for tillatelsen. Tros- eller livssynssamfunnet bærer alle kostnader med anlegg og drift av slike gravplasser. Gravplassloven gjelder så langt den passer og lokal gravplassmyndighet behandler saker som krever tillatelse eller avvik fra gravplassregelverket. Det har ikke blitt etablert nye trossamfunnsgravplasser de senere tiårene.

Forvaltningssystemet

Gravplassmyndigheten drifter gravplassene og fastsetter lokale vedtekter som blant annet bestemmer hvilke gravplasser innbyggere i ulike deler av kommunen hører til, hvilke typer graver det skal være på ulike gravfelt og hvor lang fredningstiden er.

Den norske kirke lokalt er gravplassmyndighet, se gravplassloven § 23 første og annet ledd. De fleste steder har det kirkelige fellesrådet i hver kommune denne oppgaven. Den norske kirke opptrer ikke som trossamfunn i denne rollen, men som utøver av offentlige oppgaver og myndighet. Seks kommuner har overtatt oppgaven som gravplassmyndighet: Bærum, Gjesdal, Modum, Oslo, Sandefjord og Vennesla. Det er kommunen som betaler for drift av gravplasser, enten gjennom tilskudd til det kirkelige fellesrådet eller ved å gjøre oppgavene selv.

Tros- og livssynssamfunn kan kontakte det kirkelige fellesrådet om tilrettelegging av graver. I de seks kommunene nevnt ovenfor er det kommunen man kan ta kontakt med.

Avgjørelser gravplassmyndigheten tar kan påklages til Statsforvalteren i Vestfold og Telemark. Denne statsforvalteren behandler saker fra hele landet, bortsett fra søknader om askespredning som behandles av statsforvalteren i området der spredningen skal skje. Barne- familiedepartementet har ansvaret for gravplassloven og gravplassforskriften.

Kremasjon

Om lag halvparten av alle avdøde i Norge blir kremert. NAV dekker båretransporten til nærmeste krematorium, hvilket gjør kremasjon til et alternativ uansett hvor dødsfallet fant sted og uansett hvor avdøde bodde.

Gravplassmyndigheten kan kreve kremasjonsavgift av den som sørger for gravferden. Dette er en lokalpolitisk beslutning. En undersøkelse i 2023 viser at kremasjon er gratis i 31 prosent av kommunene. Det koster mellom 4000 og 8000 kroner i 60 prosent av kommunene. For dem som bor i kommuner med krematorium tas det ofte ikke kremasjonsavgift, f.eks. Bergen, Drammen, Lillestrøm, Kristiansand, Oslo, Skien, Stavanger og Trondheim. Dette omfatter med andre ord en stor del av landets befolkning.

Å overvære (og å sette i gang) kremasjonen er viktig i noen kulturer og religioner. Gravplassforskriften § 32 åpner for at etterlatte kan være tilstede under kremasjonen «[d]er forholdene ligger til rette for det». Nyere krematorier er utformet med et observasjonsrom med vindu til kremasjonsovn. Her kan etterlatte følge innsettingen.

Askespredning

Statsforvalteren gir tillatelse til askespredning etter [søknad](#). Det kan søkes mens man lever eller etterlatte kan søke etter dødsfallet. Om lag halvparten av søknadene kommer før dødsfallet. I 2023 var det om lag 2600 søknader.

Gravplassloven § 20 andre ledd regulerer askespredning. Loven er utdypet av rundskriv fra departementet. I 2012 kom det et [rundskriv](#) som liberaliserte noe, bl.a. for bedre å legge til rette for religion og livssyn. Av rundskrivet framkommer det blant annet:

- det er tillatt å spre aske i fjorder
- ...og «i elver, vassdrag og øvrig ferskvann i områder med et tilstrekkelig øde preg»

- spredning på land skal ikke skje i områder som er bebygd. Området bør ha «et øde preg», som «i øde skogsområder».
- «Man bør imidlertid unngå å gi tillatelse til spredning i populære utfartsområder.»

Ved askespredning er det ikke anledning til å få satt opp gravminne eller navn på minnesmerke ved navnet minnelund

Lenker til relevante lover, institusjoner og organisasjoner

[Lov om tros- og livssynssamfunn \(trossamfunnsloven\) – Lovdata](#)

[Forskrift om registrering av og tilskudd til tros- og livssynssamfunn \(trossamfunnsforskriften\) – Lovdata](#)

[Forskrift om tildeling og tilbaketrekning av vigselfrett i tros- og livssynssamfunn](#)

Statsforvalteren registrerer trossamfunn, behandler krav om statstilskudd og ser til at trossamfunnenes virksomhet er i tråd med lov og forskrifter: – <https://www.statsforvalteren.no/>

[Bruerveiledning for tros- og livssynssamfunn | Statsforvalteren.no](#)

[Digital løsning for tros- og livssynssamfunn](#)

Relevante lenker knyttet til gravlegging og gravplass: – [Gravplassloven](#)
– [Gravplassforskriften](#)
– [Søknad](#) om askespredning
– [Rundskriv](#) om askespredning

Relevante lenker til informasjon hos Datatilsynet: – <https://www.datatilsynet.no/rettigheter-og-plikter/virksomhetenes-plikter/databehandleravtale/hvordan-lage-en-databehandleravtale/>

- <https://www.datatilsynet.no/rettigheter-og-plikter/virksomhetenes-plikter/informasjonsikkerhet-internkontroll/etablere-internkontroll/>
- <https://www.datatilsynet.no/rettigheter-og-plikter/virksomhetenes-plikter/personvernombud/hvem-ma-ha-personvernombud/trinn-for-trinn-veileder/>
- <https://www.datatilsynet.no/rettigheter-og-plikter/virksomhetenes-plikter/gi-informasjon/informasjon-og-apenhet/>
- <https://www.datatilsynet.no/rettigheter-og-plikter/den-registrertes-rettigheter/rett-til-innsyn/>

Informasjon knyttet til revisjon og forenklet inn-sending av regnskapsopplysninger:

- [Rundskriv Q-06/2025](#) av 23. januar 2025
- [Skjemablanketter – regjeringen.no](#)

Informasjon knyttet til vigsel og ekteskap:

- Skatteetatens skjema om prøvingsattest for vigsel: <https://www.skatteetaten.no/skjema/provingsattest/>
- Rundskriv 30/2021 Ekteskapsloven del 1 Inn-gåelse og oppløsning av ekteskap: – https://www2.bufdir.no/globalassets/global/nbbf/bufdir/rundskriv_30_2021_ekteskapsloven_del_1_inngaelse_og_oppløsning_av_ekteskap.pdf
- På denne siden finnes det informasjon om ekteskap inngått i utlandet: – <https://www.regjeringen.no/no/tema/familie-og-barn/innsiktsartikler/ekteskap-og-samliv/mer-informasjon-om-ekteskap/id672620/>
- På helsenorge.no er det mulig å lese mer om risikoen ved å få barn når foreldrene er i slekt: <https://helsenorge.no/gravid/barn-nar-foreldrene-er-i-slekt>

<http://www.ldo.no/>

Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO) gir veiledning om diskrimineringslover og er pådriver for likestilling og mangfold. De arbeider blant annet med formidling av kunnskap om likestilling og overvåking av hva slags diskriminering som skjer i samfunnet.

<http://www.imdi.no/>

Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) er et forvaltningsorgan under Arbeids- og inkluderingsdepartementet. IMDi iverksetter integrerings- og mangfoldspolitikken. Viktige oppgaver knyttet til arbeid mot tvangsekteskap er for eksempel lagt til IMDi.

[Tros- og livssynssamfunn – regjeringen.no](http://www.regjeringen.no)

Barne- og familiedepartementet har særskilt ansvar for regjeringens tros- og livssynspolitikk, blant annet trossamfunnsloven. På departementets nettside, under tema tros- og livssynssamfunn, finnes relevant informasjon om politikken og utvalgte skjemablanketter til bruk i tros- og livssynssamfunnene, blant annet for attesting av inn- og utmeldinger i samfunnene.

<http://www.trooglivssyn.no/>

Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn (STL) er en paraplyorganisasjon for tros- og livssynssamfunn i Norge. STL arbeider for å fremme forståelse og respekt mellom tros- og livssynssamfunn og deres representanter i Norge. STL er pådriver for å sikre likestilling mellom tros- og livssynssamfunn, og bistår sine medlemmer i arbeidet for å ivareta sine rettigheter. På nettsiden til STL finner du nyttig informasjon om det flerreligiøse Norge.

<https://www.gravplassveileder.no/nb/>

Gravplassveilederen er utarbeidet av Statsforvalteren i Vestfold og Telemark. Her finner du informasjon om oppgaver, ansvar og regler i gravplassloven og gravplassforskriften.

<http://www.norge.no/>

Dette er en nettside etablert av Direktoratet for forvaltning og IKT (DIFI). Nettsiden gir viktig informasjon om tjenester fra det offentlige, blant annet informasjon relatert til tros- og livssynsfeltet.

<https://www.arbeidstilsynet.no/tema/varsling/virksomheten-skal-ha-rutiner-for-intern-varsling/>

Mer informasjon om varsling og varslingsrutiner finnes på Arbeidstilsynets nettsider

Informasjon om politiattester:

- <https://www.politiet.no/tjenester/politiattest/>
- NIFs veileder for innhenting og håndtering av politiattester: [Politiattest \(idrettsforbundet.no\)](https://www.politiet.no/tjenester/politiattest/)
- Frivillighet Norges veileder for organisasjoner som skal innhente politiattester fra sine frivillige og/eller ansatte:
- <https://www.frivillighetnorge.no/verktoy/ha-det-formelle-i-orden/politiattester>

Flere adresser knyttet til tvangsekteskap og kjønnslemlestelse:

- <https://www.imdi.no/om-integrering-i-norge/kunnskapsoversikt/negativ-sosial-kontroll-og-tvangsekteskap/>
- Kompetanseteamet mot tvangsekteskap og kjønnslemlestelse Tlf: 47 80 90 50 <https://www.bufdir.no/vold/aresrelatert/kompetanseteamet/>
- Røde Kors-telefonen om negativ sosial kontroll og æresrelatert vold <https://rodekorstelefo-nen.no/> Tlf: 815 55 201
- <https://kjonnslemlestelse.nkvts.no/>

Selvhjelp for innvandrere og flyktninger

<https://seifnorge.wpcomstaging.com/>

Tlf: 22 03 48 30

Lenker til Brønnøysundregistrens informasjon om Enhetsregisteret og organisasjonsnummeret:

- [Om Enhetsregisteret – Brønnøysundregistrene \(brreg.no\)](https://www.brreg.no/)
- [Om organisasjonsnummeret – Brønnøysundregistrene \(brreg.no\)](https://www.brreg.no/)

Nasjonal veiviser ved vold og overgrep:

<https://dinutvei.no/>

Om radikaliserings:

- <https://www.utveier.no>
- [Forebygging av ekstremisme og radikaliserings | Et nettsted fra RVTS](#)

[Informasjon om avvergingsplikten: https://plikt.no/](https://plikt.no/)

Flere nettressurser om negativ sosial kontroll og æresrelatert vold finnes her:

- [Negativ sosial kontroll - Dinutvei.no](#)
- [Negativ sosial kontroll og æresrelatert vold - regjeringen.no](#)
- Om negativ sosial kontroll og æresrelatert vold for både ungdom og ansatte i hjelpetjenestene: [Nora | IMDi](#)
- [Endringsagenter.no](#) - for ressurspersoner som ønsker å styrke sin fagkompetanse innen negativ sosial kontroll og æresrelatert vold

Kilder for å vurdere en stats etterlevelse av tros- og livssynsfriheten:

FNs menneskerettskomité

FNs menneskerettskomité er konvensjonsorganet som overvåker statspartenes etterlevelse av FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter (SP). Alle land som har ratifisert SP, skal regelmessig levere rapporter om sin etterlevelse av konvensjonen. Det avholdes også en høring av statsparten. Det kan variere i hvilken grad menneskerettskomiteens merknader til statsrapporter må forstås som anbefalinger om god praksis under konvensjonen, eller som vurderinger av hva staten er folkerettslig forpliktet til. For krenkelser av retten til religionsfrihet som er av en slik alvorlighetsgrad at det vil kunne være aktuelt å nekte tilskudd, vil skillet muligens ha begrenset betydning.

Menneskerettskomiteen sender i forkant av høringene ut en liste over spørsmål («list of issues») og utarbeider konkluderende merknader («concluding remarks») etter høringen, som statspartene får anledning til å kommentere. All den tid tros- og livssynsfriheten er nedfelt i SP artikkel 18, er menneskerettskomiteens vurderinger den mest autoritative kilden for å vurdere om en statspart

respekterer tros- og livssynsfriheten for de statene som har sluttet seg til SP.

På nettsiden [View the ratification status by country or by treaty](#) får man tilgang til samtlige dokumenter knyttet til statens rapportering til traktatorganene, ved å velge landet i nedtrekksmenyen «Please select a country».

Individklageordninger til FNs kjernekonvensjoner
Det er etablert individklageordninger til alle FNs kjernekonvensjoner, herunder individklageordningen for FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter. Konvensjonsorganene kan vurdere klager fra enkeltpersoner eller grupper av enkeltpersoner som hevder at de har vært utsatt for en krenkelse av rettigheter som er fastsatt i konvensjonen, forutsatt at den innklagede staten har anerkjent komiteens kompetanse til å behandle individklagesaker. Disse anses å ha større rettskildevekt enn komiteens merknader til statsrapporter.

Avgjørelsene i individklagesaker er tilgjengelige ved søk i *OHCHR Juris Database* på Internett: [Jurisprudence Database \(ohchr.org\)](#).

FNs spesialrapportør for tros- og livssynsfrihet

FNs spesialrapportør for tros- og livssynsfrihet har sitt mandat fra FNs menneskerettighetsråd. Rapportøren legger fram tematiske rapporter to ganger i året, der det kan være gjort referanser til enkeltland. I tillegg kan det gjennomføres maksimalt to landbesøk per år til land som aksepterer dette.

Rapportene fra FNs spesialrapportør for tros- og livssynsfrihet er tilgjengelige her: [Special Rapporteur on freedom of religion or belief | OHCHR](#).

Universal Periodic Review (UPR)

Statene fremlegger sine nasjonale rapporter før Universal Periodic Review (UPR)-høringene i FNs menneskerettighetsråd. FN samler også relevant og tilgjengelig informasjon fra FN-organer i forkant av landhøringer. Det er meget arbeidskrevende å vurdere alle dokumenter som legges

fram. Det må også gjøres en subjektiv vurdering av hvilken terskel man skal bruke og hvilken av rapportene man skal legge til grunn når det er diskrepans mellom rapportene fra hhv. staten, sivilt samfunn og FN. Denne kilden anses derfor for tidkrevende og kompleks.

Rapportene fra UPR er tilgjengelige her:
[Documentation by country | OHCHR](#).

Andre kilder

Det utarbeides en rekke rapporter og indekser fra andre organisasjoner, som gir relevante vurde-

ringer av respekten for tros- og livssynsfrihet, for eksempel

[Stefanusalliansen](#)

[Humanists International](#)

[End Blasphemy Laws](#)

[Pew Research Center](#)

[US Commission on International Religious](#)

[Freedom \(USCIRF\)](#)

[World Justice Project](#)

[Open Doors](#)

[The European Parliament Intergroup on](#)

[Freedom of Religion or Belief and Religious](#)

[Tolerance](#)

8

Vedlegg

Innmelding i Den norske kirke

Jeg vil med dette melde meg inn i Den norske kirke.
Medlemskap forutsetter dåp. Man kan ikke være medlem i flere tros- eller livssynssamfunn i Norge samtidig.
Kirkebokfører skal ved innmelding forespørre om eventuelt medlemskap i annet tros- eller livssynssamfunn i Norge er brakt til opphør. Ved tvil kan dokumentasjon for utmelding kreves.

Navn (etternavn, fornavn og mellomnavn)		Fødselsnummer (11 siffer)
Folkeregistrert adresse		
Postnr.	Poststed	
Dåpsdato	Dåpssted	

Har du døpte barn under 15 år som også skal meldes inn, ber vi deg fylle ut skjemaet "*Innmelding av barn i Den norske kirke*".

Sted og dato	Underskrift
--------------	-------------

Innmelding i Den norske kirke skjer ved personlig henvendelse til kirkekontoret i den menighet du er registrert bosatt i følge folkeregisteret. (Se kontaktinformasjon til din menighet i "*Finn menighet*"- søket på <https://kirken.no/>)

Utmelding av Den norske kirke

Jeg vil med dette melde meg ut av Den norske kirke.
Dersom den som melder seg ut, ikke er registrert i Den norske kirkes medlemsregister,
må vedkommende dokumentere medlemsskapet med dåpsattest.

Fjern utfylling

Navn (etternavn, fornavn og mellomnavn)		Fødselsnummer (11 siffer)
Folkeregistrert adresse		
Postnr.	Poststed	

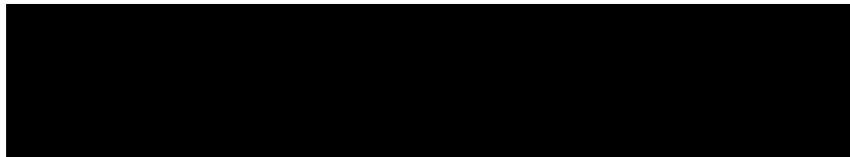
Har du døpte barn under 15 år som også skal meldes ut, ber vi deg fylle ut skjemaet "Utmelding av barn i Den norske kirke".

Sted og dato	Underskrift
--------------	-------------

Skjemaet sendes kirkekontoret i den menighet hvor du er registrert bosatt i følge folkeregisteret. Kirkekontoret fører utmeldingen inn i kirkeboka og det uestedes utmeldingsattest. Se kontaktinformasjon til din lokale menighet i "Finn menighet"-søket på <http://www.kirken.no/> eller i telefonkatalogen under "Kirken, Den norske".

Årsregnskap 2023

for

Organisasjons nr.

RESULTATREGNSKAP 01/01 - 31/12-2023

	2023	2022
INNTEKTER		
Mottatt bidrag	- 20,00	-200,00
Statstilskudd	- 109 263,00	-102 828,00
Sum inntekter	-109 283,00	- 103 028,00
DRIFTSKOSTNADER		
Husleie	66 938,53	67 326,00
Postboksleie	1 370,00	1 315,00
Honorar	1 250,00	1 250,00
Bankgebyrer	38,85	36,00
Gitt bidrag	5 000,00	0,00
SUM DRIFTSKOSTNADER	74 597,38	69 927,60
TOTALE KOSTNADER	74 597,38	69 927,60
Driftsresultat	-34 685,62	-33 100,40
FINANSPOSTER		
Renteinntekter	0,00	0,00
Renteutgifter	88,10	0,00
Andre finanskostnader	0,00	0,00
Sum finans poster	88,10	0,00
ÅRSRESULTAT	- 34 597,52	- 33 100,40
DISPONERING AV RESULTAT		
Overført til egenkapital	34 597,52	33 100,40
Overført til egenkapital	34 597,52	33 100,40

Lena, 31. mars 2024.

.....
[Redacted]
Iflg.fullmakt

Balanse pr. 31. desember 2023

	2023	2022
OMLØPSMIDLER		
BANKINNSKUDD M.V		
Kontanter	0,00	0,00
Bank Driftskonti	329 769,48	333 120,43
Husleie til gode	37 948,47	0,00
SUM EIENDELER	367 717,95	333 120,43
EGENKAPITAL OG GJELD		
EGENKAPITAL		
Egenkapital	-333 120,43	-300 020,30
Årest resultat	-34 597,52	-33 100,40
Sum egenkapital	-367 717,95	--333 120,43
Sum Egenkapital og gjeld	-367 717,95	-333 120,43

Lena, 31. mars 2024.

... ..

Utgitt av:
Barne- og familiedepartementet

Bestilling av publikasjoner:
Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon
publikasjoner.dep.no
Telefon: 22 24 00 00
Publikasjoner er også tilgjengelige på:
www.regjeringen.no
Publikasjonskode: Q-1261 B
Omslagsfoto: www.gettyimages.no

Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon 03/2025